

VILNIAUS UNIVERSITETAS
FILOLOGIJOS FAKULTETAS

Karolina Andriuškevičiūtė
Taikomosios kalbotyros MA studijų programa

GIMTAKALBIO LIETUVIO ŽODYNO DYDIS

Magistro darbas

Darbo vadovė doc. dr. Loreta Vilkienė

Ginti leidžiama

2019 m. gegužės 27 d.

Vilnius, 2019

Karolina Andriuškevičiūtė, *Gimtakalbio lietuvių žodyno dydis*. Magistro darbas, vadovė doc. dr. Loreta Vilkienė, Vilniaus universitetas, Lituanistinių studijų katedra, 2019, 70 psl.

Raktiniai žodžiai: gimtoji kalba, gimtakalbis, žodyno dydis, žodyno dydžio tyrimai, žodyno dydžio matavimo testas.

ANOTACIJA

Šiame darbe tiriamas gimtakalbio lietuvių žodyno dydis. Žodynas yra neapčiuopiamas ir sudėtingas konstruktas, bet vis dėlto mokslininkai siekia išsiaiškinti, kiek žodžių moka žmogus. Tyrimai rodo, kad žodyno dydžiui įtakos turi įvairūs sociolingvistiniai veiksniai. Taigi šiame darbe keliamas tikslas nustatyti, kiek žodžių moka dvi skirtingo amžiaus suaugusių žmonių grupės (amžiaus vidurkis – 22 ir 49 m.), taip pat siekiama pateikti įžvalgų, kurie iš sociolingvistinių veiksnių (amžius, lytis, išsilavinimas, skaitymas ir t. t.) gali turėti įtakos žodyno dydžiui. Tačiau, pabrėžtina, kad įvairių veiksnių įtakos požiūriu pateikiamos tik šio darbo autorės įžvalgos, kurios turėtų būti tikrinamos taikant kitokius metodus. Tyrime iš viso dalyvavo 132 respondentai: 64 vyresniosios amžiaus grupės tiriamieji (duomenys rinkti „sniego gniūžtės“ būdu) ir 68 jaunesniosios grupės tiriamieji (duomenys rinkti Vilniaus universitete). Darbe taikyti aprašomosios statistikos, išvadų statistikos ir kokybinės analizės metodai. Tyrimas atskleidė, kad žodyno dydis auga didėjant amžiui, o žodyno dydžiui įtakos gali turėti įvairūs sociolingvistiniai veiksniai ar jų visuma. Šis tyrimas galėtų būti įdomus lingvistams, kurie atlieka tyrimus, susijusius su gimtakalbio žodynu.

Turinys

Ivadas.....	4
1. Teoriniai žodyno dydžio pamatai.....	7
1.1. Gimtosios kalbos sąvoka	7
1.2. Gimtakalbio apibrėžtis.....	8
1.3. Žodyno dydžio samprata.....	10
1.4. Žodyno dydžio tyrimai	12
1.5. Žodyno dydžio testai.....	16
1.6. Lietuviškas žodyno dydžio testas	19
2. Žodyno dydžio analizė ir rezultatai	22
2.1. Tiriamųjų charakteristikos	22
2.1.1. Jaunesniosios tiriamųjų grupės charakteristikos	22
2.1.1.1. JMG charakteristika.....	22
2.1.1.2. JVG charakteristika	24
2.1.1.3. JMG ir JVG charakteristikų apibendrinimas.. ..	26
2.1.2. Vyresniosios tiriamųjų grupės charakteristikos	26
2.1.2.1. VMG charakteristika.....	26
2.1.2.2. VVG charakteristika	29
2.1.2.3. VMG ir VVG charakteristikų apibendrinimas.. ..	32
2.2. Žodyno dydžio matavimo rezultatai	32
2.2.1. Jaunesniosios tiriamųjų grupės rezultatai	32
2.2.1.1. JMG rezultatai.....	32
2.2.1.2. JVG rezultatai	37
2.2.1.3. JMG ir JVG rezultatų palyginimas.. ..	41
2.2.2. Vyresniosios tiriamųjų grupės rezultatai.....	44
2.2.2.1. VMG rezultatai.....	44
2.2.2.2. VVG rezultatai	49
2.2.2.3. VMG ir VVG rezultatų palyginimas.. ..	54
2.2.2.4. Jaunesniosios ir vyresniosios grupių rezultatų palyginimas.....	56
Išvados.....	58
Literatūra.....	60
Summary.....	63
Priedai.....	64

Įvadas

Darbo aktualumas ir naujumas. Žodynas yra sudėtingas konstruktas, vienas iš kalbos komponentų, kuris kiekvienam žmogui reikalingas norint sėkmingai komunikuoti, perduoti svarbią informaciją ar išreikšti savo jausmus. Taigi galima spėti, kad kuo daugiau žodžių žmogus yra sukaupęs, tuo tiksliau, geriau išreiškia savo mintis. Tai pagrindžia ir įvairūs tyrimai: vieni mokslininkai pabrėžia, kad žodyno dydis gali net atspindėti bendrą kalbos mokėjimo lygį ar lemti mokymosi sėkmę (Milton, Treffers-Daller 2013), o kiti teigia, kad sukauptas žodžių skaičius daro tiesioginę įtaką teksto suvokimo gebėjimų kokybei (Nation, 2015). Vadinasi, žmogaus žodynas gali būti prielaida geriau ar sunkiau suprasti ir produkuoti sakinį ir rašytinį diskursus. Visa tai rodo, kad žodyno dydžio tyrimai yra aktualūs.

Pasaulyje yra atlikti įvairūs žodyno dydžio tyrimai, siekiant atsakyti į klausimą, kiek žodžių moka žmogus. Užsienio mokslininkų tirtas vokiečių, amerikiečių, nyderlandų kalbos gimtakalbių žodyno dydis. Atlikus šiuos tyrimus atsiskleidė, kad žodynas didėja su amžiumi, pavyzdžiui, ištyrus vokiečių gimtakalbius, paaiškėjo, kad vokiečių kalbos gimtakalbio vaiko žodyno dydis – 5 900 lemų, o suaugusio žmogaus (amžiaus vidurkis apie 22 metai) – 73 000 lemų (Segbers, Schroeder 2017). Marc'o Brysbaert'o ir jo kolegų atliktas tyrimas su amerikiečių gimtakalbiais parodė, kad 20 metų amerikiečio žodyno dydis – 42 000 lemų, o 60 metų – 48 200 lemų (Brysbaert et al. 2016). Keuleers'as ir kt. ištyrė nyderlandų kalbos gimtakalbius, nustatė, kad individo žodynas per 57 gyvenimo metus (nuo 13 iki 70 metų) priauga maždaug 14 000 žodžių (Keuleers et al. 2015). Taigi įvairių šalių mokslininkų tyrimai rodo, kad metams bėgant žodyno dydis tai pat didėja.

Įvairūs tyrimai rodo, kad ne tik amžius gali daryti įtaką žodyno dydžiui, todėl mokslininkų yra tikrinami vis įvairesni veiksniai, kurie, kaip spėjama, gali turėti reikšmingos įtakos individo žodynui. Pavyzdžiui, Keuleers'o ir kt. teigimu, didelis žmogaus žodyno dydžio šuolis įvyksta bakalauro bei magistro studijų pakopose (Keuleers et al. 2015). Taigi išsilavinimo veiksnys neabejotinai yra svarbus žodyno augimui. Pasak, Jim'o Milton'o ir Jeanine Treffers-Daller, skaitymas taip pat gali būti reikšmingas žodyno dydžiui (Milton, Treffers-Daller, 2013). Taip pat mokslininkų yra tikrinamas ir lyties veiksnys. Keuleers'o ir jo kolegų tyrimo rezultatai parodė, kad lyties veiksnys nelemia reikšmingų skirtumų tarp suaugusių vyrų ir moterų žodyno dydžio (Keuleers et al. 2015), tokius rezultatus gavo ir Coxhead ir kt. (2015), atlikę tyrimą su 13–18 metų

mokiniais, tačiau priešingas rezultatas buvo gautas tiriant 16–17 metų lietuvių mokinių žodyno dydį (Vilkienė et al. 2019). Šis tyrimas parodė, kad būtent merginų žodyno dydžio rezultatai yra aukštesni nei vaikinų. Analizuojant, kokie veiksniai gali turėti įtakos žodynui, tikrinama ir kitų faktorių, pavyzdžiui, kitų kalbų mokėjimo įtaka. Ištyrus nyderlandų kalbos gimtakalbius, mokslininkai pastebėjo, kad žodyno dydis yra didesnis tų nyderlandų kalbos gimtakalbių, kurie moka daugiau svetimųjų kalbų. Taigi pasaulyje žodynas aktyviai tyrinėjamas. Nors Lietuvoje šios srities darbų dar nėra daug, vis dėlto reikia paminėti projektą „*Lietuvių kalba Vilniaus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose gimnazijose: mokėjimo kokybė, kalbinės nuostatos ir motyvacija*“ (vadovė Loreta Vilkienė, rėmė VLKK). Šio projekto metu buvo tirtas gimtakalbių lietuvių ir lenkiškų bei rusiškų mokyklų mokinių žodyno dydis. Šis tyrimas leido nustatyti septyniolikmečio gimtakalbio lietuvių žodyno dydį, kuris yra lygus 52 799 žodžiams.

Šis magistro darbas tęsia pradėtus tyrimus ir ieško atsakymo į klausimą, koks yra suaugusio gimtakalbio lietuvių žodyno dydis. Taigi šis darbas yra naujas, kadangi tai vienas pirmųjų žingsnių tiriant lietuvių kalbos *suaugusio* gimtakalbio žodyną.

Šio darbo **objektas** – suaugusio gimtakalbio lietuvių žodynas. **Tikslas** – nustatyti 2 amžiaus grupių suaugusių gimtakalbių žodyno dydį ir pateikti įžvalgų, ar gali turėti įtakos žodyno dydžiui tokie veiksniai, kaip amžius, lytis, išsilavinimo laipsnis, išsilavinimo ir darbo sritys, kitų kalbų mokėjimas ir skaitymas.

Šiam tikslui pasiekti iškelti tokie **uždaviniai**:

1. Parengti sociolingvistinį klausimyną ir, kartu su juo pasitelkus lietuvių kalbos žodyno dydžio testą (Vilkienė et al. 2019) surinkti dviejų amžiaus grupių respondentų duomenis.
2. Suvesti respondentų sociolingvistinės apklausos atsakymus į Excel lentelines skaičiuokles ir pateikti išsamias tiriamųjų grupių charakteristikas.
3. Sukoduoti žodyno dydžio atliktis Excel lentelinese skaičiuoklėse ir apskaičiuoti visų respondentų žodyno dydį.
4. Apdoroti duomenis statistine R-Studio programa ir atlikti *T* testą, siekiant nustatyti, ar respondentų grupių duomenys yra statistiškai reikšmingi lyties ir amžiaus atžvilgiu.
5. Atsižvelgus į sociolingvistines respondentų charakteristikas pateikti įžvalgų, kokie veiksniai gali turėti įtakos žodyno dydžiui

Tiriamoji medžiaga ir metodai. Šio darbo tiriamąją medžiagą sudaro respondentų atsakymai į sociolingvistinės apklausos klausimyną ir žodyno dydžio testo atliktys.. Pridurtina,

kad šiame darbe, gavus leidimą, buvo naudotas Vilkienės ir kt. (2019) sukurtas lietuvių kalbos žodyno dydžio testas, o sociolingvistinės apklausos klausimynas buvo parengtas savarankiškai šio darbo autorės (žr. priede).

Šiame tyrime iš viso dalyvavo 132 respondentai, kurie buvo suskirstyti į dvi amžiaus grupes:

- jaunesniąją, t. y. studentus (amžiaus vidurkis – 21, 68 m.). Šioje grupėje buvo 68 tiriamieji: 31 moteris ir 37 vyrai;
- vyresniąją (amžiaus vidurkis – 49,31 m.), t. y. socialiai aktyvius dirbančius žmones. Šioje grupėje buvo 64 respondentai: 30 moterų ir 34 vyrai.

Be to, šiame darbe buvo keliamas uždavinys subalansuoti kiekvieną grupę lyties požiūriu, t. y. surinkti mažiausiai po 30 kiekvienos grupės respondentų¹. Paminėtina ir tai, kad jaunesniosios tiriamųjų grupės duomenys buvo renkami Vilniaus universitete (merginų – Filologijos, o vaikinių – Fizikos fakultete). Suaugusiųjų respondentų duomenys buvo renkami „sniego gniūžtės“ metodu, t. y. kai vienas respondentas padeda rasti kitą ir t. t. Duomenims analizuoti šiame darbe buvo taikomi aprašomosios statistikos, išvadų statistikos ir kokybinės analizės metodai (pastarieji pasitelkti siekiant išsiaiškinti, ar kuri nors charakteristika galėtų daryti įtakos žodyno dydžio rezultatams).

Darbo struktūra. Šį darbą sudaro teorinė ir tiriamoji dalys. Teorinėje dalyje aptariama gimtosios kalbos, gimtakalbio samprata, žodyno dydžio tyrimai, žodyno dydžio matavimo testai bei lietuviškas žodyno dydžio matavimo testas. Tiriamojoje dalyje analizuojamas respondentų žodyno dydis ir pateikiama išvalgų, kurie sociolingvistiniai veiksniai galėtų daryti įtakos žodyno dydžiui. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, 30 pozicijų literatūros sąrašas, 2 priedai – skirtingoms respondentų grupėms pateikta tyrimo medžiaga, be to, yra santrauka anglų kalba. Darbe yra 23 lentelės ir 24 paveikslai.

Padėka. Šio darbo autorė nuoširdžiai dėkoja VU Filologijos fakulteto projekto grupei (Loretai Vilkienei, Laurai Vilkaitei-Lozdienei, Justinai Bružaitėi-Liseckienei) už leidimą naudotis žodyno dydžio matavimo testu bei dar nepublikuota mokslinė studija. Taip pat darbo autorė norėtų padėkoti dr. Laurai Vilkaitei-Lozdienei už pasiūlytą mintį tirti žodyno dydį.

¹ Kad duomenys būtų statistiškai patikimi, yra siūloma surinkti mažiausiai po 30 dalyvių kiekvienos tiriamosios grupės (Levshina 2015, 88).

1. TEORINIAI ŽODYNO DYDŽIO TYRIMO PAMATAI

1.1. Gimtosios kalbos sąvoka

Kadangi šiame darbe tiriamas gimtakalbio lietuvių žodyno dydis, darbo autorės nuomone, yra svarbu pirmiausia aptarti, kas yra gimtoji kalba. Lingvodidaktikos terminų žodyne gimtoji kalba apibrėžiama taip: tai „kalba, kuri įsisavinama ankstyvoje vaikystėje bendraujant su tėvais, artimais asmenimis, girdint ją artimiausioje aplinkoje. Gimtoji kalba dažniausiai yra asmens pirmoji kalba“ (LTŽ 2012, 55). Tokius pačius aspektus akcentuoja ir mokslininkai Alan'as Davies'as bei Vivian'as Cook'as, kurie teigia, kad gimtoji kalba (toliau – K1) yra pirmoji žmogaus išmokta kalba vaikystėje (Cook 1999, 186; Davies 2004, 435). Kiek plačiau, aptardamas K1 sąvoka, mintį plėtoja Peter'is Matthews'as sakydamas, kad K1 apibrėžiama kaip kalba, kuri yra įsisavinama ankstyvojoje vaikystėje bendraujant su tėvais ir išmokstama toje šalyje, kurioje yra gyvenama (Matthews 2007, 241). Taigi kaip matyti iš visų šių mokslininkų nuomonių, K1 paprastai apibrėžiama kaip pirmoji kalba įsisavinta vaikystėje ir kuria bendraujama su artimaisiais pažįstamoje aplinkoje. Vadinasi, K1 įsisavinimui įtakos turi aplinka, kurioje vaiką supa tėvai ir jo artimieji, skatinantys jį kalbėti ta kalba, ir šalis, kurioje vaikas ne tik gimsta, bet ir yra auginamas. Tačiau svarbu pabrėžti, kad išsilavinimas taip pat yra svarbus veiksnys turintis įtakos K1. Tai ypač išryškėja tais atvejais, kai vaikas gimęs, pavyzdžiui, daugiakalbėje šeimoje arba, kaip teigia Joseph'as J. Lee, šalyje, kur vartojama kalba gali nesutapti su namuose vartojama kalba (Lee 2005). Tokiu atveju vaikas išmoksta ne tik namuose vartojamą kalbą, bet ir dar vieną kalbą, su kuria susiduria eidamas į darželį, lankydamas mokyklą ar studijuodamas universitete. Ilgainiui šią gyvenamosios šalies kalbą jis gali mokėti taip pat gerai kaip ir savo pirmąją (namuose) išmoktą kalbą, o kartais net dar geriau, bet ši kalba, jei jos natūraliai neišmokstama ankstyvoje vaikystėje, nelaikoma K1. Apibendrinant galima sakyti, kad K1 yra ta, kurią žmogus išmoksta ankstyvoje vaikystėje iš tėvų, o jos pamatai buvo stiprūs, jei žmogus gyvens tos kalbos šalyje ir gaus išsilavinimą ta kalba.

1.2. Gimtakalbio apibrėžtis

Kaip jau minėta, šiame darbe aprašomo tyrimo dėmesio centre – gimtakalbio žodyno dydis. Todėl, šio darbo autorės nuomone, yra svarbu aptarti gimtakalbio sampratą.

Gimtakalbio sąvoka yra vertinama nevienareikšmiškai ir sukelia įvairių mokslininkų diskusijų. Lingvodidaktikos terminų žodyne gimtakalbis apibrėžiamas kaip „asmuo, kalbantis ankstyvoje vaikystėje bendraujant su tėvais, artimos aplinkos žmonėmis įsisavinta kalba, kuri dažniausiai jam yra pirmoji kalba“. (LTŽ, 55). Taigi, kaip matyti, iš šios apibrėžties, K1 yra paprastai pirmoji kalba išmokta vaikystėje. Mokslininkas Matthews'as papildo gimtakalbio sampratą teigdamas, kad gimtakalbis yra žmogus, kalbantis savo K1 ir intuityviai taikantis jos gramatikos taisykles (Matthews 2007, 241). Taigi toks žmogus, pasikliaudamas intuicija, laisvai vartoja savo K1, kurią išmoko vaikystėje, ir gali lengvai ir natūraliai prisitaikyti prie įvairių kalbinių situacijų. Ta kalba jis geba puikiai komunikuoti visose gyvenimo situacijose ir taikyti įvairias kalbines strategijas.

Gimtakalbio apibrėžtis yra itin aktuali tada, kai siekiama nustatyti, kokio konkrečios kalbos raiškos turi išmokti negimtakalbis, kad priartėtų prie gimtakalbio kompetencijos. Tačiau mokslininkų yra suprantama, kad gimtakalbių bendruomenė nėra vienalytė, individų K1 mokėjimo kokybė skiriasi, tad norint suvokti, ko reikia mokyti negimtakalbį, ieškoma atsakymo į klausimą, kokios turi būti gimtakalbio charakteristikos, kad jis galėtų būti laikomas gimtakalbio prototipu. Atsakydami į šį klausimą mokslininkai (Davies 2004; Lee 2005; Vilkienė 2006) įvardija tokius gimtakalbiui būdingus bruožus:

1. *Gimtakalbis įsisavina kalbą ankstyvoje vaikystėje ir ji yra toliau ugdoma.* Vadinasi K1 yra ne tik ta, kurią vaikas išmoksta namuose bendraudamas su artimaisiais, bet taip pat ši kalba toliau ugdoma, pavyzdžiui, mokykloje.

2. *Gimtakalbis geba intuityviai taikyti K1 gramatikos taisykles ir produkuoti taisyklingas gramatines konstrukcijas.* Gimtakalbis moka gramatikos taisykles ir geba jas taikyti kalbėdamas ar rašydamas. Kita vertus, gimtakalbiai gali daryti gramatinių klaidų, tačiau jų gramatikos vartojimas yra intuityvesnis, t. y. jie ilgai negalvodami sukonstruoja sakinius ar parenka žodžius priešingai nei, pavyzdžiui, svetimkalbiai, kurie galbūt dažniau gali daryti klaidų.

3. *Gimtakalbis geba kurti spontanišką ir sklandų diskursą.* Gimtakalbis gali produkuoti rišlų, spontanišką diskursą, taip pat vartoti turtingą žodyną, įvairius posakius ir paprastai tai atlieka be klaidų.

4. *Gimtakalbis yra kompetentingas taikdamas įvairias komunikacines strategijas.* Toks žmogus bendrauja laisvai, nesusidurdamas su dideliais sunkumais ir neišsiskirdamas iš kitų gimtakalbių.

5. *Gimtakalbis išmano kultūrinį K1 kontekstą.* Jis turi sociokultūrinių žinių ir žino kaip elgtis skirtingose situacijose.

6. *Gimtakalbis geba rašyti kūrybiškai (tai apima literatūrą plačiaja prasme: nuo pokštų iki epo ir nuo metaforų iki romanų).* Šis gimtakalbio bruožas, šio darbo autorės nuomone, kelia abejonių, kadangi ne kiekvienas gimtakalbis turi gebėjimų rašyti kūrybiškai.

7. *Gimtakalbis gali turėti ypatingą gebėjimą versti į pirmąją kalbą.* Kaip ir gebėjimas rašyti kūrybiškai, šis bruožas nėra įtikinantis, kadangi tam reikia ne tik gebėjimų, bet ir specifinių žinių bei išsilavinimo.

8. *Gimtakalbio žodynas yra platesnis ir turtingesnis negu vidutinis. Jis geba taisyklingai vartoti metaforas bei idiomias.* Akcentuotina, kad ne visų gimtakalbių žodynas yra turtingas ir platus, kadangi tai gali būti susiję su žmogaus asmeniniu požiūriu ar poreikias. Jeigu gimtakalbiui nėra aktualus jo kalbos turtingumas ir jam pakanka tokios kalbinės raiškos, kokią jis turi, tikėtina, kad jo žodynas bus ribotas ir neturtingas. Tačiau svetimkalbis, kuris, pavyzdžiui, gyvena tikslinės kalbos aplinkoje, kaupia savo žodyną ir mokosi jį vartoti. Todėl svarbu pabrėžti, kad mokant negimtakalbius, yra siekiama išmokyti tokio žodyno, kuris yra turtingesnis ir platesnis negu vidutinis.

9. *Gimtakalbis geba kalbėti greitai ir be akcento.* Akcento neturėjimas leidžia atskirti gimtakalbį, pavyzdžiui, nuo kitakalbių. Tačiau kalbėjimo tempas yra labiau susijęs su asmens temperamentu negu su gimtakalbio išskirtiniu bruožu.

10. *Gimtakalbis turi neverbalinių kultūrinių ypatybių.* Jis taip pat žino, kaip elgtis tam tikroje situacijoje, koks elgesys yra natūralus.

11. *Gimtakalbis tapatinasi su šalies kalbine bendruomene, or bendruomenė tapatinasi su juo.* (Davies 2004, 435; Lee 2005; Vilkienė 2006, 157–158)

Kaip matoma iš šių bruožų, gimtakalbis yra kompetentingas savo (K1) vartotojas, gebantis laisvai, skandžiai ir natūraliai kurti ir produkuoti trumpesnę ar ilgesnę diskursą bei gebantis

tinkamai taikyti komunikacines strategijas įvairiose situacijose. Tačiau pažymėtina, kad šias kompetencijas – diskurso kūrimo, taisyklingo gramatikos vartojimo, kalbėjimo be akcento ir pan. gali išsiugdyti ir kitakalbis. Todėl svarbu pabrėžti ir tai, kad gimtakalbio K1 yra vartojama nuo pat ankstyvos vaikystės ir nuolatos ugdoma. Vadinasi, kaip teigia Loreta Vilkienė, gimtakalbis yra ne tik žmogus išmokęs K1 ankstyvojoje vaikystėje ir vartojantis ją kasdienėse situacijose, bet tai yra žmogus ilgai gyvenantis tikslinės kalbos šalyje ir čia įgijęs išsilavinimą (Vilkienė 2006, 157). Vadinasi, gimtakalbiui yra svarbus ir išsilavinimo veiksnys, kuris leidžia ne tik lavinti kalbą, tačiau ir būti savo K1 bendruomenės dalimi.

Kadangi šiame darbe tiriamas Lietuvos atvejis – gimtakalbio lietuvių žodyno dydis – toliau darbe gimtakalbiu yra vadinamas individas, kurio K1 – lietuvių. Taip pat akcentuotina, kad šiame darbe nesiekama atsakyti į klausimą, koks yra prototipinio gimtakalbio žodynas, o norima atskleisti, koks yra gimtakalbio, išmokusio lietuvių kalbą ankstyvojoje vaikystėje, toliau ją ugdžiusio įvairiose mokymo įstaigoje, žodyno dydis, o tiksliau – kokia yra tokio žodyno dydžio variacija, t. y. mažiausias, vidutinis ir didžiausias žodynas, atsižvelgiant į skirtingo amžiaus grupes.

1.3. Žodyno dydžio samprata

Šiame darbe yra tiriamas žodyno dydis, kartais dar vadinamas leksikonu. Žodyno ir leksikono terminai vartojami sinonimiškai, tačiau gali sukelti neaiškumų ir dviprasmybės, kadangi jie gali apimti kelias reikšmes. Dėl šios priežasties yra svarbu aptarti šių terminų reikšmę ir vartojimą. Pasak, Lynne Murphy, žodynas (leksikonas) gali būti apibrėžiamas kaip:

- 1) knyga (angl. *dictionary*);
- 2) tam tikros kalbos žodynas (leksika);
- 3) konkretaus kalbos vartotojo žodynas (Murphy 2010, 4).

Pirmoji reikšmė yra siejama su knygos reikšme, kai žodyne yra „<...> pateikti žodžiai, žodžių junginiai arba žodžių dalys su paaiškinimais <...>“. (LTŽ 2012, 227). Antroji reikšmė siejama su tam tikros kalbos leksika. Trečioji žodyno reikšmė apima individo vienos ar kitos kalbos kaupiamą žodyną. Šiame darbe yra remiamasi trečiaja žodyno reikšme, kadangi yra atliekamas tyrimas siekiant nustatyti gimtakalbio žodyno dydį.

Joana Acha ir Manuel Carreiras, teigia, kad visą gyvenimą individai žodžius kaupia savo kognityvinėje sistemoje (Acha, Carreiras 2014, 1). Tai reiškia, kad žodyno kaupimas yra

nenutrūkstamas procesas, trunkantis visą gyvenimą, nors gali atrodyti, kad žodyno dydžio pokyčiai vyksta ne taip greitai ar pastebimai. Tačiau pastebėtina, kad žodynas nėra stabilus ir jis gali keistis, pavyzdžiui, kai kurie žodžiai gali būti užmirštami, o kai kurie, atvirkščiai, išmokstami (Wolter 2001, 47). Pridurtina, kad su amžiumi, žodynas yra plečiamas ir yra įsidėmima daugiau retų ar sudėtingų žodžių (Eyckmans 2004, 11).

Žodyno dydis yra tai, kiek žmogus moka tam tikros kalbos žodžių (Read 2000, 31). Gali būti skiriami du žodyno dydžio matavimo lygiai: dydžio (angl. *size*) ir gylis (angl. *depth*) (Schoonen, Verhallen 2008, 215). Žodyno dydis – tai žodžių, kuriuos moka žmogus, skaičius. O žodyno gylis yra labiau susijęs su žodyno mokėjimo kokybe ir gali atskleisti, kaip gerai individas moka žodžius ar žodžių junginius. Tačiau žodžio mokėjimas nėra toks paprastas reiškinys, nes gali apimti labai platų žinių spektrą apie žodį. John’as Read’as, remdamasis Paul’o Nation’o apibrėžtimi, teigia, kad žodžio mokėjimas apima žodžių reikšmių žinojimą, mokėjimą žodžius parašyti bei išarti, gramatiškai teisingai juos pavartoti, mokėti tinkamai vartoti žodžius įvairiuose kontekstuose ir pan. (Read 2000, 26). Batia Laufer ir Zahava Goldstein pastebi, kad žodyno dydžio matavimas yra gana paviršutiniškas, kadangi testuojami žodžiai yra pateikiami vieni, be konteksto (Laufer, Goldstein 2004, 400–401). Iš to būtų galima teigti, kad naudingiau yra matuoti žodyno gylį. Tačiau toks testavimo būdas užima daug laiko ir gali sukelti sunkumų siekiant gauti objektyvius vertinimus, kadangi kol kas dar nėra sukurtų tinkamų priemonių tam atlikti (Vilkienė ir kt. 2019, 23)². Vis dėlto svarbu pabrėžti, kad žodyno dydžio testai leidžia nustatyti kiekvieno individo apytikslį žodyno dydį.

Norint kuo tiksliau nustatyti individo žodyno dydį, svarbu apsibrėžti žodžio reikšmę, priešingu atveju žodyno dydžio rezultatai gali būti ne visai tikslūs. Averil Coxhead ir jos kolegos teigia, kad pirmieji mokslininkų gauti tyrimų rezultatai buvo pervertinantys tikrą žodyno dydį, kadangi į tyrimus buvo įtraukti visi žodžiai, neatsižvelgiant į jų ypatybes (Coxhead et al. 2015). Pridėtina, kad neretai atliekant žodyno dydžio tyrimus, buvo skaičiuojama ne kiek žmogus moka žodžių, o kiek jis moka žodžių lizdų, kuriuos sudaro pamatinis žodis ir jo dariniai kartu su visomis kaitybinėmis formomis (Read 2000, 18; Vilkienė et al. 2019, 25). Pasak Norbert’o Schmitt’o, mokinyš žinantis pamatinę žodžio formą, gali palyginti nesunkiai nuspėti kitos to žodžio formos reikšmę (pavyzdžiui, žinodamas žodį *siūti*, jis gali suprasti, formas *susiuvo*,

² Šiame darbe remiamasi Vilkienės ir kt. (2019) dar nepublikuota mokslinė studija, tačiau šio darbo autorė gavo leidimą ja naudotis.

susiūva ir pan. reikšmes) (Schmitt 2010, 189). Šiuo atveju yra kalbama apie svetimiosios kalbos mokinius. Vadinasi, gimtakalbiui tokia žodžių atpažinimo užduotis yra gerokai lengvesnė ir yra didelė tikimybė, kad žinodamas pamatinę žodžio formą, jis žinos ir išvestines to žodžio formas. Paul'o Nation'o ir David'o Beglar'o teigimu, žodžių lizdai skaičiuojami testuojant svetimiosios kalbos mokinius, kadangi jų turimos žinios gali padėti susieti pamatinį žodį su kitomis jo išvestinėmis formomis (Nation, Beglar 2007, 10). Vis dėlto Schmitt'as akcentuoja, kad dėl praktinių sumetimų gali būti sudėtinga skaičiuoti žodžių lizdais, nes ne visada galima vienareikšmiškai juos nustatyti (Schmitt, 2010). Be to, šio mokslininko pabrėžiama, kad tiriant vyresnių gimtakalbių žodyną yra geriau skaičiuoti lemas, kadangi atskirų žodžių formų skaičiavimas gali duoti netikslius rezultatus. Taigi pastaruoju metu žodyno dydžio vienetu yra laikoma lema, t. y. pagrindinė žodžio forma, kuri gali būti kaitoma (Schmitt 2010, 189; Brysbaert et al. 2016, 2). Tai reiškia, kad žmogus gali suprasti kaitybines lemos formas, tačiau „<...> skirtingos darybinės formos jau sudaro atskiras lemas“ (Vilkienė et al. 2019, 25). Ir šiame MA darbe buvo pasirinkta gimtakalbio žodyno dydį skaičiuoti lemomis.

1.4. Žodyno dydžio tyrimai

Kadangi šiame darbe atliekamas gimtakalbio žodyno dydžio tyrimas, toliau trumpai aptariami užsienyje ir Lietuvoje jau atlikti žodyno dydžio matavimai ir jų rezultatai.

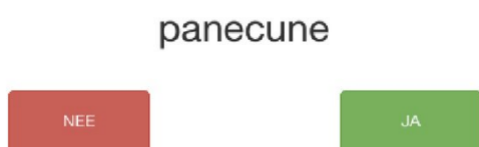
Taigi vienas iš mokslininkų, bandžusių išmatuoti žmogaus žodyno dydį, Georg'as Hartman'as 1946 m. atliko tyrimą, kuriame dalyvavo 106 anglų kalbos gimtakalbiai studentai. Jie turėjo paaiškinti 50 žodžių reikšmes. Į šio žodyno dydžio testą pateko žodžiai, paimti iš žodyno (*Merriam Webster's New International Dictionary 1934*), kurio imtį sudarė 400 000 žodžių. Buvo atsirinkta po vieną žodį iš kas keturiasdešimto žodyno puslapio. Į pateiktą žodžių sąrašą buvo įtraukti tikriniai daiktavardžiai, kaitybinės bei darybinės žodžių formos ir sudurtiniai žodžiai. Hartmann'as padarė išvadą, kad anglakalbių gimtakalbių studentų žodyno dydis yra lygus 215 000 žodžių (Milton, Treffers-Dallers 2013; Brysbaert et al. 2016, 6). Šiuolaikiniai tyrėjai teigia, kad toks žodyno dydis yra gerokai pervertintas. Tokius, manytina, per didelius žodyno dydžio rezultatus lėmė tai, kad įtraukti į testą žodžiai nebuvo tinkamai atrinkti (paprastai tyrimuose tikriniai daiktavardžiai, kaitybinės žodžių formos, trumpiniai ir pan. yra atmetami). Dėl šios priežasties minėtas tyrimas buvo kritikuotas, teigiant (Coxhead et al. 2015), kad jo nustatyti žodyno dydžio rezultatai nėra tikslūs. Tačiau reikia pabrėžti, kad tai buvo pirmieji

žingsniai, leidę toliau tobulinti žodyno dydžio testavimą. Remdamiesi ankstesniais tyrimais, mokslininkai Robins Goulden, Paul'as Nation'as ir John'as Read'as (1990) ištestavo 20 išsilavinusių Naujosios Zelandijos anglų kalbos gimtakalbių, kurių amžius buvo apie 22 metai (Goulden et al. 1990). Šie mokslininkai atrinko 208 000 lemų iš tarptautinio Webster'io anglų kalbos žodyno (*Webster's Third New International Dictionnary* 1961). Šiuos žodžius jie suskirstė į tris grupes: pamatiniai žodžiai (54 000), darybinės žodžių formos (64 000), sudurtiniai žodžiai (67 000) ir lemos, kurios nepateko nė į vieną iš šių grupių (22 000) (Brysbaert et al. 2016, 5–6). Toks suskirstymas padėjo pamatą tolimesnei Nation'o žodžių klasifikacijai į žodžių lizdus. Tačiau į tyrimą buvo nuspręsta įtraukti 54 000 pamatinių žodžių, iš kurių buvo atrinkti 250 žodžių. Į žodyno dydžio testą iš šio sąrašo pateko 50 žodžių. Tiriamųjų grupė, gavusi žodyno dydžio testus, turėjo pažymėti tuos žodžius, kuriuos žinojo. Taigi nustatyta, kad tyrime dalyvavusiųjų gimtakalbių žodyno dydis siekė nuo 13 200 iki 20 700 žodžių, o žodyno dydžio vidurkis buvo lygus 17 200 žodžių (Goulden et al. 1990). Pastebėtina, kad tokie rezultatai yra gerokai mažesni už ankstesnių tyrimų rezultatus, kurie siekė iki 215 000 žodžių. Tokį žodyno dydžio skirtumą galėjo lemti Goulden ir jos kolegų (1990) metodika.

Minėti tyrimai buvo atlikti analizuojant anglų kalbos gimtakalbius, tačiau pasakytina, kad matuotas ir vokiečių kalbos gimtakalbio žodyno dydis. Jutta Segbers ir Sacha Schroeder'is (2017) tyrė vokiečių vaikų gimtosios kalbos žodyno dydį. Šie tyrėjai į žodyno dydžio testą iš viso įtraukė 100 žodžių, iš kurių 24 buvo pseudožodžiai. Kadangi testuojamieji buvo vaikai (nuo pirmos iki aštuntos klasės) ir suaugusieji, buvo sukurtos 5 skirtingos testų versijos, pritaikytos kiekvienai iš šių amžiaus grupių. Atlikę tyrimą šie mokslininkai nustatė, kad vokiečių gimtakalbių vaikų žodyno dydis yra lygus 5 900 lemų, o suaugusiųjų – 73 000 lemų (Segbers ir Schroeder 2017, 315). Svarbu pabrėžti, kad šiame tyrime dalyvavusių suaugusiųjų amžius yra apie 22 metai. Tačiau bėgant žmogaus gyvenimo metams žodynas yra vis dar kaupiamas, nors galbūt ne taip intensyviai kaip vaikystėje, taigi buvo padaryta prielaida, kad jis turi didėti visą gyvenimą.

Kitas plataus masto žodyno dydžio matavimas buvo atliktas mokslininkų Emmanuel'io Keuleers'o, Michaël'io Stevens'o, Pawel'o Mander'os ir Marc'o Brysbaert'o (2015), kurie tyrė nyderlandų kalbos gimtakalbius. Šiame tyrime dalyvavo apie 300 000 respondentų (Keuleers et al., 2015). Kadangi šių tyrėjų atliekamas eksperimentas yra psicholingvistinis, buvo itin svarbus didelis dalyvaujančiųjų skaičius. Mokslininkų tikslas buvo apklausti apie 30 000 dalyvių

(Keuleers et al. 2015, 1670–1671). Surinkti didelį dalyvaujančiųjų skaičių bei jų duomenis pagreitino ir palengvino testo pateikimas socialiniuose tinkluose ir Nyderlandų televizijoje. Šio tyrimo metu respondentai turėjo atsakyti į klausimus, susijusius su savo lytimi, amžiumi, kalbų mokėjimu, gyvenamąja vieta (kadangi tirta nyderlandų kalba, vartojama tiek Belgijoje, tiek Nyderlanduose) bei pažymėti savo dominuojančią ranką (ar individas yra dešiniarankis, ar kairiarankis³). Taip pat respondentai turėjo atlikti žodyno dydžio testą, sukurtą pagal Paul'o Meara'os „Yes/No“ testą (žr. 1 pav.).

1 pav. Testo dalies pavyzdys iš Nyderlandų kalbos žodyno testo (Keuleers, Stevens, Mandera, Brysbaert, 2015)

Atlikdami šį testą respondentai turėjo atsakyti *taip* (nld. *ja*), jeigu žinojo žodį, ir *ne* (nld. *nee*), jeigu nežinojo, ką žodis reiškia. Svarbu pridurti, kad į šį testą buvo įtraukti ne tik dažniau ir rečiau vartojami žodžiai, bet ir pseudožodžiai. Pseudožodžiai yra netikri žodžiai, sukurti lingvistų siekiant gauti kuo objektyvesnius rezultatus ir išvengti respondentų savęs pervertinimo atliekant žodyno dydžio testą. Nyderlandų mokslininkų tyrimo rezultatai patvirtino vieną iš iškeltų hipotezių, kad žodyno dydis yra glaudžiai susijęs su amžiumi t. y., kuo žmogus vyresnis, tuo didesnis gali būti jo žodynas. Pridurtina, kad šio eksperimento dalyvių amžius svyravo nuo 12 iki 72 metų. Be to, nustatyta, kad 13 metų individai vidutiniškai moka apie 29 000 žodžių, o respondentams, kuriems yra daugiau nei 70 metų – apie 43 000 žodžių. Remiantis šio testo rezultatais, buvo padaryta išvada, kad individo žodynas per 57 gyvenimo metus (nuo 13 iki 70 metų) priauga 14 000 žodžių (ten pat, 1674). Šiuos duomenis galima palyginti su Marc'o Brysbaert'o ir jo kolegų (2016) atliktu amerikiečių anglų kalbos gimtakalbių žodyno rezultatais, kurie rodo, kad 20 metų individo žodyno dydis yra 42 000 lemų, o 60 metų JAV gyvenančio žmogaus žodyno dydis – 48 200 lemų. Kaip matyti iš šių duomenų, individas per 40 metų

³ Paprastai šis aspektas įtraukiamas į psicholingvistinius tyrimus. Į šį tyrimą rankos dominavimas buvo įtrauktas siekiant nustatyti, ar dominuojanti ranka turi įtakos reakcijos greičiui. Tačiau pridėtina, kad šiame tyrime rankos dominavimas neturėjo jokios įtakos žodyno dydžio variacijai (Keuleers et al. 2015, 1668, 1678).

praplečia savo žodyną maždaug 6 200 lemu (Brysbaert 2016, 8–9). Vadinas, galima teigti, kad amžius yra vienas iš žodyno dydžiui įtaką darančių veiksnių, į kurį reikia atsižvelgti tiriant žodyno dydį. Tai paskatino ir šio darbo autorę imtis skirtingų amžiaus grupių lietuvių kalbos gimtakalbių žodyno dydžio matavimo. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad iš minėtų tyrimų duomenų išryškėja, kad skirtingų kalbų gimtakalbių žodyno augimas yra nevienodas, vadinas galima prielaida, kad įvairių kalbų žodyno dydis gali varijuoti net ir toje pačioje amžiaus grupėje. Todėl buvo nuspręsta patikrinti, kiek žodžių padidėja žodynas, kai lyginamos lietuvių gimtakalbių jaunesnio ir vyresnio amžiaus grupės.

Paminėtina ir tai, kad Keuleers'o ir jo kolegų (2015) žodyno dydžio tyrimo rezultatai parodė, kad taip pat svarbus veiksnys yra ir studijos aukštojoje mokykloje. Šie mokslininkai teigia, kad didžiausias žodyno šuolis įvyksta bakalauro studijų pakopoje (žodynas prasiplečia 3,73 % arba 2 000 žodžių) bei magistro studijų pakopoje (žodynas prasiplečia 2,88 % arba 1 500 žodžių) (Keuleers et al. 2015, 1674). Šio darbo autorė taip pat siekė pateikti įžvalgų, ar skirtingas išsilavinimas turi įtakos žodyno dydžiui, pavyzdžiui, ar aukštesnį laipsnį turinčio individo žodyno dydis yra didesnis negu žemesnį laipsnį ar išsilavinimą turinčio individo.

Pridurtina, kad Keuleers'as ir kt. (2015) tyrė svetimųjų kalbų įtaką K1. Šie tyrėjai iškėlė hipotezę, kad didesnis mokamų kalbų skaičius gali neigiamai veikti K1, tai reiškia, kad individo, kuris moka daugiau svetimųjų kalbų, K1 žodyno dydis bus mažesnis (ten pat, 1668). Vis dėlto Keuleers'o ir kolegų tyrimas atskleidė, dvi tendencijas: pirma, iškelta hipotezė nepasitvirtino ir paaiškėjo, kad K1 žodyno dydis yra didesnis tų individų, kurie moka daugiau svetimųjų kalbų, ir antra, didesnis žodyno dydis buvo tų tiriamųjų, kurie mokėjo anglų, vokiečių arba prancūzų kalbas. Pastarąjį rezultatą lėmė tai, kad šios trys kalbos yra giminingos su nyderlandų kalba. Šio MA darbo autorė kėlė uždavinį pateikti įžvalgų, ar individo mokamų svetimųjų kalbų skaičius gali daryti poveikį K1 žodyno dydžiui.

Keuleers'o ir kt. (2015) tyrime buvo analizuota ir lyties veiksnio įtaka žodyno dydžiui. Rezultatai parodė, kad lyties veiksnys nelemia reikšmingų skirtumų tarp vyrų ir moterų žodyno dydžio. Tokių lyties veiksnio įtaką žodyno dydžiui tikrinančių tyrimų būta ir daugiau. Pavyzdžiui, Coxhead ir jos kolegų atliktame tyrime, kuriame dalyvavo 13–18 metų mokiniai iš Naujosios Zelandijos, taip pat nebuvo užfiksuotas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp mergaičių ir berniukų žodyno (Coxhead et al. 2015). Tačiau priešingas rezultatas buvo gautas tiriant lietuvių mokinių žodyno dydį (Vilkienė et al. 2019). Lietuvių kalbos žodyno dydžio

tyrime dalyvavo 16–17 metų gimtakalbiai. Paaiškėjo, kad merginų ir vaikinų žodyno dydžiai skiriasi statistiškai reikšmingai. Merginų, kurių gimtoji kalba yra lietuvių, žodyno dydžio vidurkis yra 54 284, o vaikinų – 50 759 žodžiai. Taigi iš šių tyrimų matyti, kad lyties veiksnio įtaka žodyno dydžiui nėra vienareikšmė, todėl šio sociolingvistinio veiksnio poveikis lietuvių gimtakalbio žodyno dydžiui buvo stebimas atliekant šiame darbe aprašomą tyrimą.

Dar vienas veiksnys apie, kurio įtaką kalba mokslininkai, yra skaitymas. Kelių mokslininkų (Milton, Treffers-Daller, 2013) buvo atliktas tyrimas su 178 anglakalbiais studentais, kurių amžiaus vidurkis – 18–19 metų. Vienas iš tikslų buvo nustatyti, ar skaitymas ir jo dažnumas koreliuoja su žodyno dydžiu, todėl studentų buvo prašoma atsakyti, kaip dažnai jie skaito grožinę literatūrą bei publicistiką. Šie mokslininkai kėlė hipotezę, kad skaitymas (ypač grožinės literatūros ir publicistikos) daro teigiamą poveikį žodyno dydžiui. Vis dėlto tyrimas atskleidė, kad skaitymo ir žodyno dydžio koreliacija nėra didelė. Tačiau šių mokslininkų buvo pasiūlyta toliau tikrinti šį veiksni (ten pat), todėl skaitymo veiksnys, šio darbo autorės, taip pat buvo įtrauktas į tyrimą.

Taigi, kaip matyti pasaulyje yra atliekami įvairūs žodyno tyrimai, kurie atskleidžia įvairių įvairių kalbų žodyno dydžius bei skirtingų veiksnių įtaką žodyno dydžiui. Šio darbo autorės pasirinkta tyrimo metodika neleido daryti tvirtų išvadų apie konkrečių veiksnių įtaką žodyno dydžiui, tad šiame darbe tik buvo keltas uždavinys, stebėti aptartus veiksnius ir galimą jų poveikį žodyno dydžiui ir pateikti su šiuo klausimu susijusių įžvalgų, kurios, žinoma, nėra išvados, bet tik pamatymas tam tikro polinkio, kuris turėtų būti tikrinamas platesnio masto tyrimais ir kitais metodais.

1.5. Žodyno dydžio testai

Įvairių šalių mokslininkai sutaria, kad žodyno dydis gali atspindėti bendrą žmogaus kalbos mokėjimo lygį ir net lemti bendrą mokymosi sėkmę (Treffers-Daller, Milton 2013). Taigi, kaip jau buvo minėta, mokslininkai ieško būdų, kaip žodyno dydį išmatuoti. Paprastai tai daroma specialiai sukurtais testais, kuriais galima nustatyti, maždaug kiek žodžių moka individas. Paprastai tokie testai matuoja žmogaus gebėjimą atpažinti žodžio formą ir susieti ją su reikšme (Coxhead et al. 2015). Kaip jau buvo aptarta, 1.3. skyriuje, gali būti skiriami du žodyno dydžio matavimo lygiai: dydžio ir gylis. Tačiau neretai testuojant žodyno dydį taip pat tenka apsispręsti, ar tiriamas pasyvusis (angl. *receptive*) žodynas, ar aktyvusis (angl. *productive*). Pasyvusis žodynas apima žodžius, reikalingus klausymo ar skaitymo kalbinei veiklai (ten pat), o

jį tiriant paprastai siekiama nustatyti, ar individas atpažįsta, gali suprasti pateikto žodžio reikšmę. Matuojant aktyvų žodyną tikrinama, ar individas pats geba tinkamai pavartoti konkretaus žodžio formą ir reikšmę kalbėdamas ir rašydamas (ten pat). Svarbu pridurti, kad pasyviojo žodyno matavimai gali būti vykdomi tiek gimtakalbių, tiek negimtakalbių atveju. Pabrėžtina, kad šio darbo tikslas yra atlikti žodyno dydžio matavimą, todėl bus tiriamas tik pasyvusis žodynas, kuris paprastai matuojamas įvairiais testais. Keli jų ir aptariami toliau šiame skyriuje. Vienas iš žodyno dydžio matavimo testų yra VST (*Vocabulary Size Test*)⁴, sukurtas Nation'o ir Beglar'o (2007). Pirmoji šio testo versija leido nustatyti žodyno dydį iki 14 000 žodžių lizdų ir buvo taikyta matuojant negimtakalbių anglų kalbos žodyną. Atlikus šį testą buvo nustatyta, kad negimtakalbio, studijuojančio anglų kalbą pirmojoje studijų pakopoje, žodyno dydis lygus 5 000 – 6 000 žodžių lizdų, o negimtakalbio doktoranto, studijuojančio anglų kalbą, – 9 000 žodžių lizdų (Schmitt 2010, 199). Buvo padaryta išvada, kad 14 000 žodžių lizdų žodyno dydžio testas gali būti taikomas testuojant negimtakalbius (Coxhead et al. 2015). Tačiau Robin'o Goulden'o ir jo kolegų (1990) atliktas tyrimas parodė, kad gimtakalbio anglakalbio, kurio amžiaus vidurkis – 22 metų, žodyno dydis siekia 17 000 žodžių lizdų (Goulden et al. 1990, 356), o tai viršija parengtą 14 000 žodžių lizdų testo ribą, todėl norint testuoti anglų kalbos gimtakalbius, minėtas testas buvo padidintas iki 20 000 žodžių lizdų (Nation 2012). Tokio tipo testai yra sukurti testuoti ne tik anglų kalbos vienakalbius, bet ir dvikalbius, pavyzdžiui, anglų – arabų, anglų – korėjiečių, anglų – rusų ir pan. dvikalbius (žr. 2 pav.).

1. soldier: He is a soldier. a. person in a business b. student c. person who uses metal d. person in the army	1. soldier: He is a soldier. a. 商人 b. 学生 c. 金属工艺制造者 d. 士兵

2 pav. Testo pavyzdys skirtas testuoti vienakalbius ir dvikalbius (Nation 2012).

Kaip matyti iš 2 paveikslo, teste yra pateikiamas žodis su keturiais galimais to žodžio reikšmės variantais: testuojamo žodžio apibrėžtis – vienakalbiams arba vertimas – dvikalbiams tiriamiesiems. Testuojamasis turi pažymėti vieną tinkamą atsakymą. Šio tipo teste reikia atpažinti ne tik žodžio formą, bet ir jo reikšmę. Paminėtina, kad iš esmės šis testas tikrina

⁴ <https://www.victoria.ac.nz/lals/about/staff/paul-nation#vocab-tests>

izoliuotą žodžio reikšmės supratimą, nors ir yra pateikiamas ribotas kontekstas. Vienu iš tokio testo trūkumų būtų galima laikyti jo ilgą atlikimo trukmę, t. y. jo atlikimas paprastai trunka 30 – 40 minučių (ten pat). Be to, šis testas neparodo, ar testuojamasis galėtų savarankiškai pavartoti duotus žodžius konkrečiame kontekste. Akcentuotina, kad šie tyrimai buvo atlikti skaičiuojant žodžių lizdus, tačiau mokslininkai, atlikdami žodyno dydžio tyrimus, vis labiau skaičiuoja ne žodžių lizdais, bet lemomis. (Keuleers et al. 2015; Brysbaert et al. 2016; Segbers, Schroeder 2017; Vilkienė et al. 2019), pasak Vilkienės ir kt., norint tokiu būdu išvengti individo žodyno dydžio rezultatų pervertinimo (Vilkienė et al. 2019, 25).

Kitas žodyno dydžio matavimo testas yra *taip / ne* testų formatas (angl. *yes / no tests* arba *checklist tests*). Pagrindinis tokio testo pranašumas yra tas, kad jis greitai atliekamas (Schmitt 2010, 200). Šiame teste pateikiamas žodžių sąrašas ir testuojamasis turi pažymėti žodžius, kuriuos žino. Tokį testą galima pateikti tiek elektronine, tiek popierine versija, todėl jis gali būti prineinamas visiems. Tokio tipo testų atlikimas neužima daug laiko, kadangi testuojamieji turi tik pažymėti žodžius, kuriuos žino, bet neturi jų paaiškinti ar kitaip įrodyti, kad juos supranta. Sudarant *taip / ne* testą yra svarbu tinkamai suformuluoti užduotį, kurioje būtų aiškiai nurodyta, kas yra testuojama, kadangi individai yra linkę interpretuoti žodžio žinojimą skirtingai ir vieni testuojamieji gali suprasti, kad pakanka atpažinti tik žodžio formą, o kiti bando sieti žodžio žinojimą su vartojimu, t. y. mąsto apie tai, ar patys vartoja tą žodį, ar yra jį matę kontekste. Toks skirtingas supratimas gali lemti nevienareikšmius testo rezultatus. Be to, tokie testai, kaip ir jau aptartas VST, neparodo kaip gerai yra žinomas žodis, todėl galima nustatyti tik minimaliausią žodžio mokėjimo lygį (Meara 1994, 6).

Taip pat mokslininkai atkreipė dėmesį į tai, kad tokio pobūdžio testuose pastebimas testuojamųjų neobjektyvus savęs įsivertinimas. Kadangi *taip / ne* testai netikrina bendrų žinių apie pasaulį (Schmitt 2010, 200), visada yra tikimybė, kad vieni individai bus linkę save pervertinti ir žymės žodžius, kurių nežino, o kiti atvirkščiai – linkę save nuvertinti ir žymės žodžius, tik jeigu juos patys dažnai vartoja ar žino visas žodžio reikšmes (Meara 1994, 9). Dėl šios priežasties siekiant gauti kuo objektyvesnius rezultatus, į tokį testą įtraukiama pseudožodžių (netikrų žodžių). Šie žodžiai kuriami taip, kad jie būtų kuo panašesni į testuojamosios kalbos žodžius, nors iš tikrųjų jie neegzistuoja. Tikrinant rezultatus skaičiuojami tie žodžiai, kuriuos testuojamasis pažymėjo žinąs. Pažymėjus pseudožodį, testuojamasis paprastai praranda vieną tašką. Toks skaičiavimas vyksta pagal specialią formulę (apie tai plačiau žr. 1.6. sk.). Paul'as

Meara pastebi, kad testuojamojo, kuris žymi žodžius tik tada, kai yra užtikrintas savo žiniomis, bendras testo rezultatas bus žemesnis, tačiau toks tiriamasis dažniausiai bus linkęs visai nežymėti arba žymėti labai mažai pseudožodžių. O testuojamieji, abejojantys žodžio reikšme, labiau linkę manyti, kad moka žodį, be to, paprastai jie linkę pažymėti ir daugiau pseudožodžių (Meara 1994, 10). Pridurtina, kad nors kol kas dar nėra vieningai sutarta, koks skaičius pseudožodžių yra tinkamiausias tokiuose žodyno dydžio testuose, dažniausiai netikri žodžiai sudaro apie 25 – 33 % viso testo žodžių (Schmitt 2010, 200).

Svarbu aptarti dar vieną žodyno dydžio formatą – LexTale⁵ (*Lexical Test for Advanced Learners of English*). Šis testas taikytas testuojant anglų, vokiečių ir olandų (Lemhöfer, Broersma 2012), taip pat prancūzų (Brybaert 2013) ir ispanų (Izura, Cuertos, Brybaert 2014) kalbų žodyno dydį. Šis testo tipas buvo sukurtas siekiant nustatyti individų, kurie dalyvauja, psicholingvistiniuose eksperimentuose, kalbos lygį (Izura et al. 2014, 51). Tokio testo formatas yra tinkamas testuoti tiek gimtakalbius, nes išvengiama lubų efekto⁶, tiek negimtakalbius, nes išvengiama grindų efekto⁷ (Izura et al. 2014, 52). Pabrėžtina, kad, kaip ir *taip / ne* testo, LexTale pagrindinis pranašumas yra greitas šio testo atlikimas, kadangi jis trunka apie 3 – 5 minutes ir egzistuoja tiek kompiuterinis, tiek popierinis testo variantas (Izura et al. 2014, 52–53).

Taigi egzistuoja įvairūs žodyno dydžio matavimo testai, taikomi skirtingoms kalboms testuoti. Kiekvienas žodyno dydžio testo tipas turi tiek trūkumų, tiek pranašumų, tačiau vis dėlto gali nustatyti apytikslį tam tikros kalbos individų žodyno dydį. Kitame skyriuje aptariama, kaip buvo sudarytas šiame tyrime naudotas lietuviškas žodyno dydžio testas.

1.6. Lietuvių kalbos žodyno dydžio testas

Iki šiol lietuvių kalbos žodyno dydis nėra labai plačiai tirtas, o žodyno dydžio matavimo testas sukurtas Vilniaus universiteto Taikomosios kalbotyros instituto darbuotojų grupės (Vilkienė at al., 2019) siekiant įgyvendinti projektą „*Kalbinių nuostatų ir mokymosi motyvacijos*

⁵ <http://www.lextale.com/>

⁶ Lubų efektas – efektas, kuris atsiranda, kai, pavyzdžiui, testas yra per lengvas ir didžioji dalis rezultatų yra arti arba siekia maksimaliausių rezultatų ribą. Lubų efektas atsiranda, jeigu testas ar egzaminas yra per lengvas visiems egzaminuojamiesiems ir nėra aišku, kokius rezultatus jie būtų pasiekę, jeigu maksimaliausia (lubų) riba būtų buvusi nustatyta aukščiau (Tavakoli 2012, 53).

⁷ Grindų efektas – efektas, kuris atsiranda, kai, pavyzdžiui, testas yra per sudėtingas ir didžioji dalis rezultatų yra arti arba siekia minimaliausių rezultatų ribą (Tavakoli 2012, 232).

įtaka lietuvių kalbos mokėjimui“ ir ištirti Vilniaus mokyklų vienuoliktų klasių moksleivių (lietuvių, lenkų ir rusų) lietuvių kalbos mokėjimo kokybę, kalbines nuostatas ir motyvaciją mokytis lietuvių kalbos (Vilkienė et al. 2019).

Kaip teigiama Vilkienės, Vilkaitės-Lozdienės, Bružaitės-Liseckienės (2019), sudarant lietuvių kalbos žodyno dydžio testą, taip pat buvo siekiama derinti LexTALE ir X_lex (Meara, Milton 2005) bei Y_lex (Meara, Miralpeix 2006) formatų testų pranašumus, nes lietuviško testo kūrimo tikslas buvo jį taikyti testuojant ne tik lietuvių gimtakalbius, bet ir negimtakalbius mokinius (Vilkienė et al. 2019, 30). Paminėtina, kad X_lex testas skirtas pradedantiesiems kalbos vartotojams. Šis testas nustato žodyno dydį iki 5 000 žodžių. Y_lex testas testuoja pažengusiųjų kalbos vartotojų žodyno dydį, kuris apima nuo 6 000 iki 10 000 žodžių (Schmitt 2010, 202; Vilkienė et al. 2018, 28).

Lietuviškam žodyno dydžio testui žodžiai buvo atrinkti iš Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno (KLC 2011) publicistikos dalies, o tiksliau iš šios dalies lemuoto dažninio sąrašo. Taigi žodyno dydį tyrime nuspręsta skaičiuoti lemomis, o ne žodžių lizdais. Be to, šiam testui buvo pasirinktas būtent publicistikos dalies žodžių sąrašas, nes daryta prielaida, kad publicistinis stilius apima labai įvairų žodyną (Vilkienė et al. 2019, 30), būdingą įvairiems kalbos stiliams. Iš viso Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno publicistikos dalies žodžių sąrašą sudarė 771 163 lemos, tačiau buvo atsisakyta tikrinių daiktavardžių, akronimų, romėniškų skaitmenų, santrumpų ir pan. (ten pat, 30–31). Įvairūs mokslininkai (Brybaert et al. 2016; Vilkienė et al. 2019) teigia, kad tikriniai daiktavardžiai labiau atspindi ne kalbos mokėjimą, o bendras žinias apie pasaulį, todėl į testą jie nebuvo traukti. Akronimus ir santrumpas nuspręsta pašalinti, nes dažniausiai jie neįtraukiami į žodyno dydžio matavimo testus (Vilkienė et al. 2019, 31). Testui parengtą pirminį žodžių sąrašą sudarė apie 131 000 įvairių lemu. Atsitiktiniu atrankos būdu (kompiuterio funkcija) iš jų buvo išrinkti žodžiai testui. Kadangi anksčiau lietuvių kalbos žodynas nebuvo tirtas, reikėjo nuspręsti, kiek žodžių bus įtraukta į testą (ten pat). Siekiant parinkti tinkamą žodžių skaičiaus ribą, lietuvių mokslininkų remtasi vokiečių kalbos žodyno dydžio rezultatu, kuris yra 73 000 lemu (Segbers, Schroeder 2017). Buvo parengti ir išbandyti trys testo variantai (pirmąjį testo variantą sudarė 70 000 lemu, antrąjį – 80 000 ir trečiąjį – 100 000 lemu). Išbandžius testus ir gavus rezultatus buvo nuspręsta nustatyti 80 000 lemu ribą. Į lietuvišką žodyno dydžio testą iš viso buvo įtraukta 180 žodžių (120 žodžių ir 60 pseudožodžių) (Vilkienė et al. 2019, 31) (žr. 3 pav.).

Suprantu		Suprantu	
hidratuoti		svertas	
transplantantas		oleandras	
mobilus		antaplykstė	
persivesti		larvti	
atributas		valdymas	

3 pav. Lietuviško žodyno dydžio testo dalis (Vilkienė at al. 2019)

Kaip jau minėta, lietuvių kalbos žodyno dydis anksčiau nebuvo daug tyrinėtas, taip pat nėra daug tyrimų ir su pseudožodžiais⁸. Dėl šios priežasties į lietuvišką žodyno dydžio testą įtraukti pseudožodžiai buvo sukurti pačių mokslininkų, vėliau išbandyti su gimtakalbiais lietuviais, kurie turėjo įvertinti, kurie iš netikrų žodžių galėtų būti lietuvių kalbos žodžiai. Iš 105 netikrų žodžių sąrašo po bandymo buvo atrinkta 60 žodžių, kurie buvo įtraukti į žodyno dydžio matavimo testą.

Svarbu paminėti, kad šiame teste užduotis buvo suformuluota klausiant žodžio reikšmės, o ne tik formos atpažinimo (ten pat, 33). Kaip ir pristatytuose kitų kalbų žodyno dydžio testuose, šiame teste tikrintas minimalus žodžio mokėjimas t. y., žodžio siejimas su reikšme darant prielaidą, kad to pakanka sėkmingam žodžio vartojimui.

Šio darbo autorė savo tyrime naudojo aptartą lietuvišką žodyno dydžio testą, paskelbtą mokslinėje studijoje „Lietuvių kalba Vilniaus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose gimnazijose: mokėjimo kokybė, kalbinės nuostatos ir motyvacija“ (Vilkienė at al. 2019). Vėliau surinkti duomenys buvo sukoduoti Excel letelinėse skaičiuoklėse ir analizuoti. Žodyno dydis skaičiuotas pritaikius tokią formulę (ten pat, 34):

$$\text{Testo rezultatas} = \text{pažymėtų žodžių skaičius} - \text{pažymėtų netikrų žodžių skaičius} * 667.$$

Iš šios formulės matyti, kad yra suskaičiuojami visi pažymėti žodžiai, iš jų atimamas pažymėtų pseudožodžių skaičius ir gautas taškų skaičius dauginamas iš koeficiento 667, nes „<...> tiek žodžių dažnumo sąrašė atitiko vienas žodis teste“ (ten pat). Tokiu būdu yra gaunamas apytikslis žodyno dydis. Žodyno dydžio rezultatai išsamiai aptariami kitoje šio darbo dalyje.

⁸ Eglė Krivickaitė ir Ineta Dabašinskienė (2013) yra vienos pirmųjų mokslininkų Lietuvoje, savo tyrimuose naudojusios pseudožodžius. Jos sukūrė netikrų žodžių pakartojimo testą, kurį sudarė 24 lietuviški pseudožodžiai (Dabašinskienė, Krivickaitė 2013, 243–244).

2. ŽODYNO DYDŽIO ANALIZĖ IR REZULTATAI

Kaip jau buvo minėta anksčiau, šiame darbe aprašomame tyrime dalyvavo dvi skirtingo amžiaus respondentų grupės, kurių kiekviena dar skaidyta lyties požiūriu: jaunesnioji moterų grupė (toliau – JMG), jaunesnioji vyrų grupė (toliau – JVG), vyresnioji moterų grupė (toliau – VMG) ir vyresnioji vyrų grupė (toliau – VVG). Jaunesniosios grupės duomenys buvo renkami Vilniaus universitete, todėl kiekviena grupė yra homogeniška tiek amžiaus, tiek studijuojamo dalyko požiūriu, o vyresniosios tiriamųjų grupės yra heterogeniškos, kadangi duomenys buvo renkami naudojant „sniego gniūžtės“ metoda, kai vienas respondentas pakviečia dalyvauti kitą. Pabrėžtina, kad visi duomenys surinkti tiesiogiai (ne internetu) pačios darbo autorės.

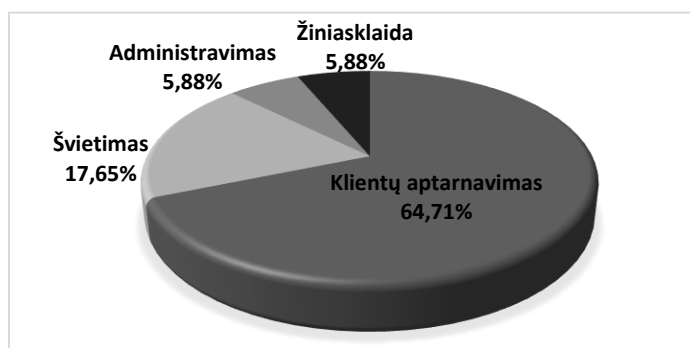
2.1. Tiriamųjų charakteristikos

2.1.1. Jaunesniosios tiriamųjų grupės charakteristikos

2.1.1.1. JMG charakteristika

Paminėtina, kad JMG iš viso sudaro 31 respondentė. Visos respondentės yra Vilniaus Universiteto Filologijos fakulteto 3–4 kurso studentės, kurių amžiaus vidurkis – 22 metai.

Kaip jau buvo minėta, šio darbo autorė siekė pateikti įžvalgų apie įvairias tiriamųjų charakteristikas ir jų tikėtiną poveikį žodyno dydžiui, todėl vienas iš klausimyne pateiktų klausimų buvo susijęs su darbu. Kitaip tariant, tiriamųjų buvo klausta, ar jie dirba. Paaiškėjo, kad 54,84 % respondenčių dirba, o likusieji 45,16 % tiriamųjų atsakė nedirbančios. Taip pat dirbančių respondenčių klausta, kokia yra jų darbo sritis (žr. 4 pav.), nes daryta prielaida, kad galbūt gali skirtis žodyno dydis priklausomai nuo to, kurioje srityje yra dirbama.

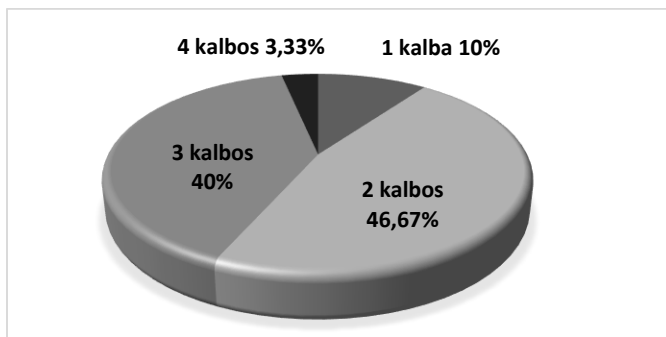

4 pav. JMG darbo sritys

Kaip matyti iš 4 paveikslo, didžioji dalis JMG dirba klientų aptarnavimo srityje. Kiek mažesnė dalis – švietimo, o likusi dalis dirba administravimo ir žiniasklaidos srityse. Kadangi dirbančiųjų ir nedirbančiųjų respondenčių pasiskirstymas yra gana panašus, tai leidžia tolimesnėje analizėje

palyginti šių dviejų grupių žodyno dydžius bei bandyti įžvelgti, ar kuri nors darbo sritis turi didesnės įtakos žodynui.

Kaip jau minėta teorinėje dalyje, remiantis Brysbaert'o ir kt. tyrimu (2015), kuris atskleidė, kad K1 žodyno dydis yra didesnis tų individų, kurie moka daugiau svetimųjų kalbų, šio tyrimo respondencijų buvo paprašyta pažymėti, kiek svetimųjų kalbų jos moka (žr. 5 pav.).

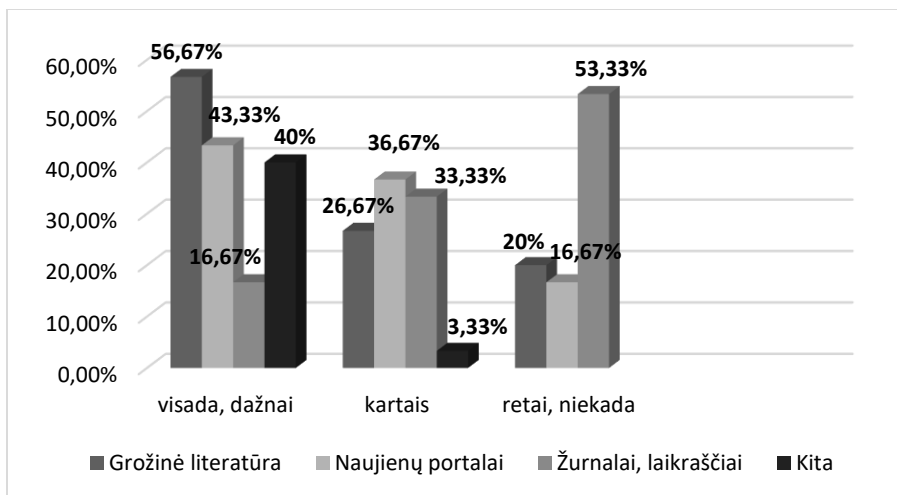

5 pav. JMG mokamų svetimųjų kalbų skaičius

Kaip matyti iš 5 paveikslas, didžioji dalis respondencijų moka dvi arba tris svetimąsias kalbas. Tokio kalbų mokėjimo rezultato ir buvo tikimasi, kadangi Lietuvoje yra nemažai daugiakalbių⁹. Be to, filologiją studijuojančios studentės dažniausiai dar ir mokosi daugiau negu vienos kalbos. Pridėtina ir tai, kad mokyklą baigę mokiniai paprastai moka bent vieną svetimąją kalbą, pavyzdžiui, anglų, kuri yra privaloma mokyklose. Taigi buvo planuota stebėti, ar tų tiriamųjų, kurios moka daugiau kalbų, žodyno dydis nebus didesnis nei tų, kurios moka mažiau kalbų.

Taip pat šio darbo autorė kėlė klausimą, ar skaitymas savo malonumui daro įtaką žodyno dydžiui (Milton, Treffers-Daller, 2013). Tyrimo dalyvių buvo paklausta ne tik apie grožinės literatūros skaitymą, bet ir apie naujienų portalų bei žurnalų ir laikraščių skaitymą (žr. 6 pav.), nes daryta prielaida, kad bet kuri skaitymo veikla gali turtinti asmens žodyną.

⁹ Lietuvoje buvo atliktas vienas iš tyrimų – turite konkrečiai rašyti to projekto pavadinimą ir metus apie įvairių kalbų vartojimą įvairiose Lietuvos vietovėse. Šis tyrimas atskleidė, kad „<...> beveik visi respondentai moka rusų kalbą (94,57 proc.), apie pusė – anglų (51,97 proc.), apie trečdalis – lenkų (34,96 proc.), apie penktadalis – vokiečių (21,67 proc.) ir maža dalis – prancūzų (5,26 proc.)“ (Ramonienė 2013, 28). Šiame tyrime iš viso dalyvavo 4 914 tiriamųjų (ten pat, 26).

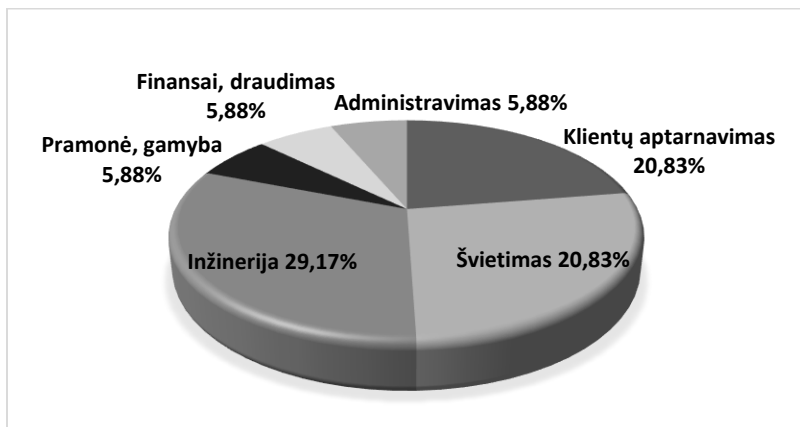
6 pav. JMG skaitymas lietuviškai savo malonumui

Iš 6 paveikslo matyti, kad didelė šios tiriamųjų grupės dalis skaito savo malonumui, todėl galima daryti prielaidą, kad žodynas bus didesnis nei tos dalies, kuri neskaito, o ypač publicistikos (portalų ir laikraščių bei žurnalų), nes tyrimo instrumentas – žodyno dydžio matavimo testas buvo sudarytas pasitelkus būtent publicistikos, kuri apima visų kitų stilių raiškos priemones vadinasi, ir žodyną, tekstyną.

2.1.1.2. JVG charakteristika

Iš viso JVG sudaro 37 vyrai. Visi šie respondentai yra Vilniaus universiteto Fizikos fakulteto 3–4 kurso studentai, kurių amžiaus vidurkis – 22 metai.

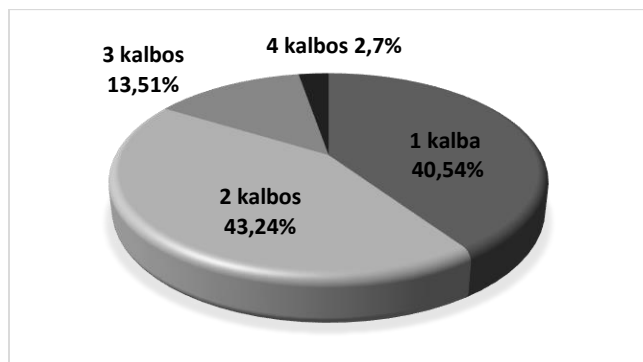
Kaip ir JMG, JVG taip pat buvo klausta, ar tiriamieji dirba. Paaiškėjo, kad 65 % respondentų atsakė dirbą, likusieji 35 % yra nedirbantys studentai. Pridurtina, JVG dirbančiųjų yra daugiau nei JMG. Dirbančių tiriamųjų taip pat buvo paprašyta pažymėti darbo sritį, kurioje jie dirba (žr. 7 pav.).

7 pav. JVG darbo sritys

Iš 7 paveikslo akivaizdu, kad JVG darbo srities spektras yra platesnis negu JMG: respondentai dirba inžinerijos srityje, švietimo ir klientų aptarnavimo srityse, mažesnė dalis tiriamųjų pažymėjo, kad dirba finansų ir draudimo, pramonės ir gamybos, administravimo srityse. Taigi darbo patirtis yra įvairi.

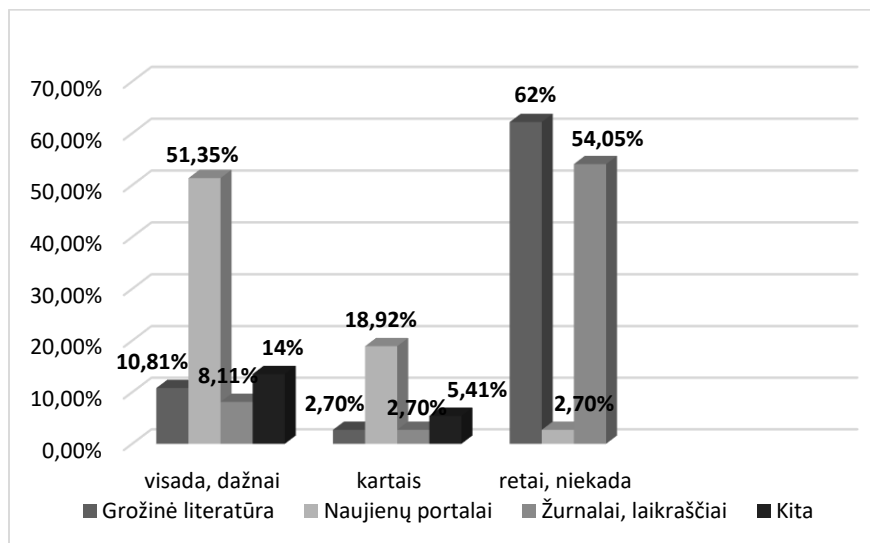
Visų šios grupės respondentų taip pat buvo prašoma atsakyti, kiek svetimųjų kalbų jie moka. Rezultatai buvo apibendrinti ir pateikti 8 paveiksle.

8 pav. JVG mokamos svetimšios kalbos

Kaip matyti iš 8 paveikslo, didžioji dalis respondentų pažymėjo moką vieną svetimąją arba dvi svetimąsias kalbas, o dauguma JMG moka dvi arba tris svetimąsias kalbas (plačiau žr. 2.1.1.1 sk.). Tačiau kaip jau minėta anksčiau, merginos gali mokėti daugiau svetimųjų kalbų dėl jų pasirinktos studijų krypties.

Kaip ir JMG, siekiant stebėti skaitymo įtaką žodyno dydžiui, JVG buvo klausta, ką jie skaito lietuviškai savo malonumui ir kaip dažnai tai daro (žr. 9 pav.).

9 pav. Skaitymas lietuviškai savo malonumui.

Iš 9 paveikslo matyti, kad JVG savo malonumui skaito rečiau negu JMG (plačiau žr. 2.1.1.1 sk.). Didžioji dalis tyrimo dalyvių neskaito nei grožinės literatūros, nei žurnalų ar laikraščių arba tai daro retai. Pažymėtina, kad daugiausia respondentai skaito naujienų portalus. Vadinasi, jeigu skaitymas daro įtaką žodynui, galima daryti prielaidą, kad JMG žodyno dydis gali būti didesnis negu JVG.

2.1.1.3. JMG ir JVG charakteristikų apibendrinimas

Taigi kaip matyti iš ankstesniuose skyriuose pateiktų paveikslų, JMG ir JVG charakteristika yra kiek skirtinga. Pirmiausia, galima matyti, kad abiejų grupių respondentai dirba labai skirtingose srityse ir tolimesniame tyrime gali būti sudėtinga lyginti šių dviejų grupių žodyno dydžio rezultatus pagal darbo sritis. Kita vertus, didesnė dalis abiejų grupių respondentų yra dirbantys studentai, o tai galbūt leis nustatyti tam tikras tendencijas susijusias su tuo, ar tik studijuojama, ar ir dirbama. Galimas spėjimas, kad ir studijuojančių, ir dirbančių žodyno dydis didesnis nei tik studijuojančių tiriamųjų.

Dėl svetimųjų kalbų mokėjimo respondentų atsakymai šiek tiek išsiskyrė. Viena vertus, panašus procentas JMG ir JVG respondentų pažymėjo, kad moka dvi svetimąsias kalbas. Kita vertus, JMG didesnė dalis tiriamųjų atsakė, mokančios tris, o JVG – vieną svetimąją kalbą. Tačiau šiame tyrime bus stengiamasi pažvelgti, ar didesnis mokamų svetimųjų kalbų skaičius gali turėti teigiamos įtakos žodyno dydžiui, todėl daroma prielaidą, kad JMG (kurios moka daugiau kalbų dėl savo studijų krypties) žodyno dydis gali būti didesnis nei JVG.

Svarbu pabrėžti, kad išsiskyrė abiejų grupių skaitymo lietuviškai savo malonumui atsakymai. Analizė atskleidė, kad bendrai JMG skaito dažniau negu JVG. Tai leidžia daryti prielaidą tolimesniam tyrimui, kad JMG žodyno dydžio rezultatai gali būti didesni negu JVG.

2.1.2. Vyresniosios tiriamųjų grupės charakteristika

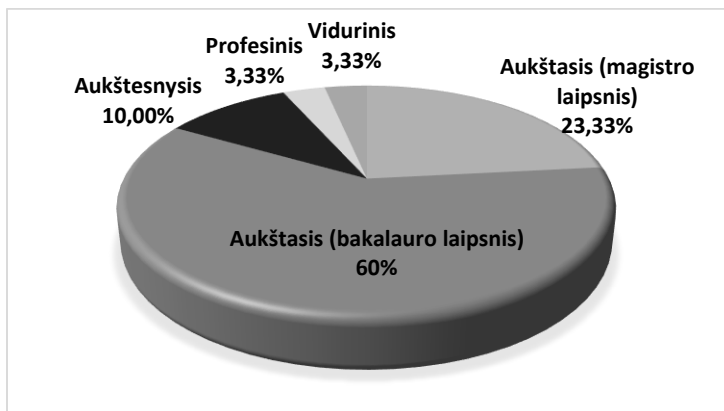
Kadangi šiame tyrime dalyvauja dvi amžiaus grupės, toliau aptariama vyresniosios amžiaus grupės vyrų ir moterų charakteristika.

2.1.2.1. VMG charakteristika

Iš viso VMG sudaro 30 moterų, kurių amžiaus vidurkis – 50 metų. Prieš pradėdant aptarinėti, kas būdinga VMG, svarbu paminėti, kad ji, skirtingai nei JMG, buvo gana heterogeniška: duomenys buvo renkami iš įvairiose srityse dirbančių, įvairaus išsilavinimo moterų. Nors tiriamosios grupės heterogeniškumas gali būti laikomas tyrimo ribotumu, vis dėlto

šio darbo autorės nuomone, analizuojant įvairialypę grupę galima išvelgti įvairių aspektų, susijusių su šiuo tyrimu, tačiau neišryškėjančių analizuojant homogenišką grupę.

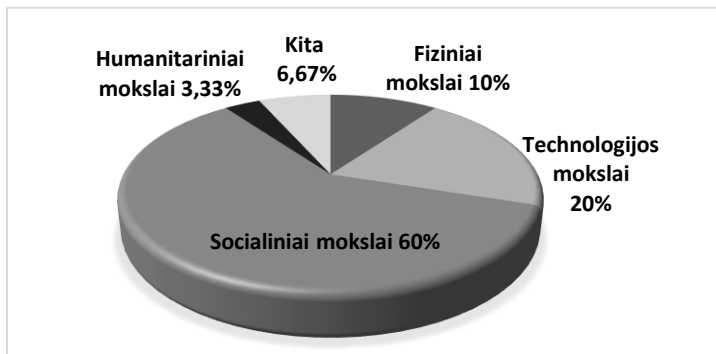
Kaip jau buvo minėta teorinėje dalyje, remiantis kelių mokslininkų išvalgomis (Keuleers et al. 2015), kad išsilavinimas gali turėti įtakos žodyno dydžiui, tiriamųjų buvo prašyta nurodyti savo išsilavinimą. Rezultatai apibendrinti 10 paveiksle.

10 pav. VMG išsilavinimas

Kaip matoma iš 10 paveikslo, didžioji dalis tiriamųjų turi aukštąjį išsilavinimą. Mažiausiai respondencijų nurodė turinčios profesinį ar vidurinį išsilavinimą. Atsižvelgiant į skirtingą respondencijų išsilavinimą, šiame tyrime bus siekiama palyginti, ar, pavyzdžiui, magistro laipsnį turinčių tiriamųjų žodyno dydis didesnis negu bakalauro laipsnį turinčių tiriamųjų.

Taip pat sociolingvistiniame klausimyne respondencijų buvo prašoma pažymėti savo išsilavinimo sritį (žr. 11 pav.).

11 pav. VMG išsilavinimo sritys

Iš 11 paveikslo akivaizdu, kad didžiąją tiriamųjų dalį sudaro socialinius mokslus baigusios moterys, kiek mažiau – technologijų ir fizinius mokslus baigusios respondentės. Mažiausiai į šią

grupę pateko humanitarinės srities tiriamųjų. Taigi akivaizdu, kad didžiąją dalį VMG sudaro socialinių mokslų išsilavinimą turinčios respondentės.

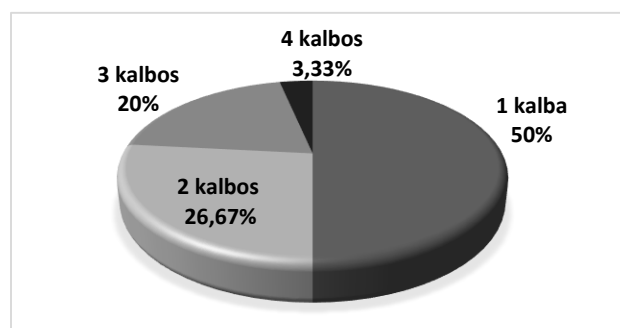
Kadangi išsilavinimas ne visada susijęs su tuo, ką žmogus dirba, buvo pateiktas klausimas ir apie tai, kurioje srityje yra dirbama, nes siekta patikrinti, ar darbo sritis taip pat gali turėti įtakos žodyno dydžiui (žr 1. lentelę.).

1 lentelė. VMG darbo sritys

Darbo sritis	Respondenčių dalis (%)
Finansai ir draudimas	36,67
Administravimas ir sekretoriavimas	23,33
Kita	13,33
Valstybės tarnautojos	10
Pramonė ir gamyba	6,67
Vadovavimas, verslo valdymas	3,33

Kaip matyti iš 1 lentelės, daugiausia VMG dirba finansų ir draudimo srityje bei administravimo ir sekretoriavimo srityse. Kaip matyti, didžioji dalis respondenčių dirba pagal savo išsilavinimą, todėl galima prielaida, kad šių tiriamųjų žodyno dydis gali būti mažesnis nei tų, kurios dirba platesnėse srityse.

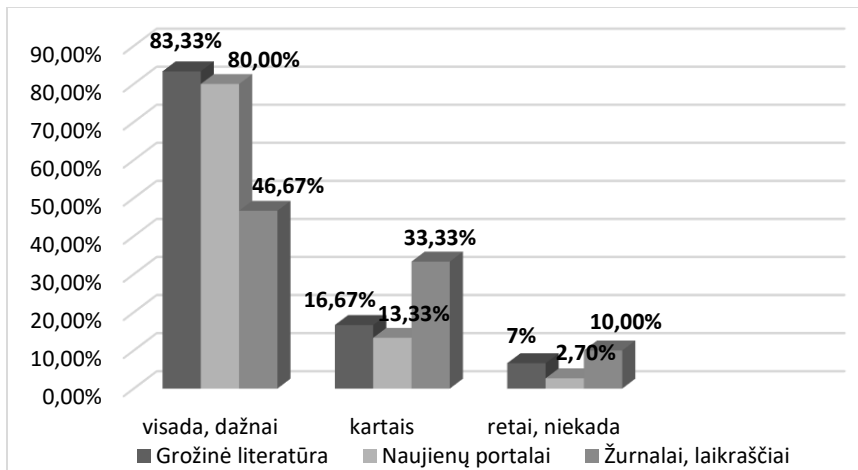
VMG respondenčių taip pat buvo prašyta nurodyti, kiek svetimųjų kalbų jos moka (žr. 12 pav.).

12 pav. VMG mokamos svetimos kalbos

Kaip matyti iš 12 paveikslo, didžioji dalis tiriamosios grupės atsakė mokančios vieną svetimąją kalbą, mažesnė dalis teigė, kad moka dvi ir tris svetimąsias kalbas. Taigi tolimesniame tyrime tai leis pateikti įžvalgų, ar daugiau kalbų mokančių tiriamųjų žodyno dydis didesnis nei tiriamųjų, mokančių mažiau kalbų.

Kadangi buvo daroma prielaida, kad skaitymas turi įtakos žodyno dydžiui, buvo nuspręsta išsiaiškinti, ką ir kaip dažnai ši tiriamųjų grupės skaito lietuviškai savo malonumui (žr. 13 pav.).

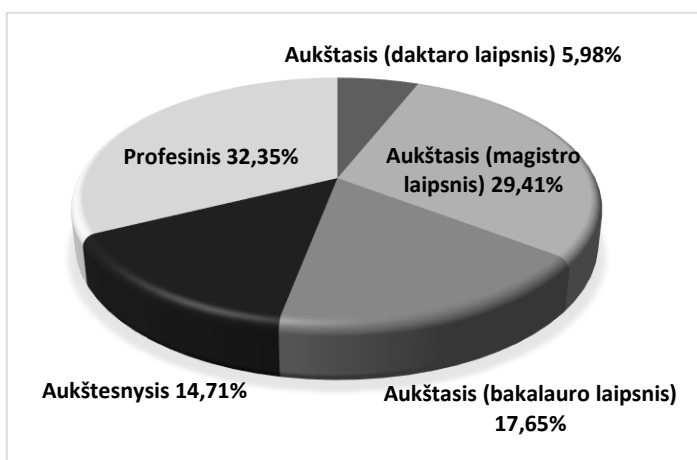
13 pav. *Skaitymas lietuviškai savo malonumui*

Iš 13 paveikslo matyti, kad VMG skaito visada arba dažnai grožinę literatūrą, naujienų portalus, beveik pusė apklaustųjų visada arba dažnai skaito žurnalus ir laikraščius. Palyginti nedaug yra neskaitančių arba skaitančių retai. Pažymėtina, kad VMG skaito dažniau negu JMG (žr. plačiau sk. 2.1.1.1.). Tačiau pabrėžtina, kad šių rezultatų nebus galima palyginti, kadangi čia veikia ir kiti veiksniai.

2.1.2.2. VVG charakteristika

Šiame skyriuje aptariama toliau – VVG tiriamųjų charakteristika. Iš viso VVG sudaro 34 vyrai, kurių amžiaus vidurkis – 49 metai. Ši grupė, kaip ir VMG buvo gana heterogeniška, todėl šie tiriamieji yra įvairaus išsilavinimo ir dirba įvairiose srityse.

Taigi šių tiriamųjų, kaip ir VMG, buvo klausta apie išsilavinimą (žr. 14 pav.).

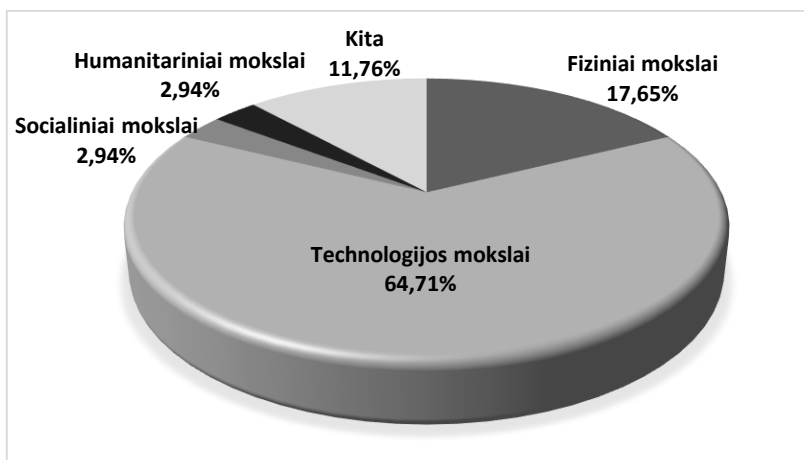

14 pav. *VVG išsilavinimas*

Kaip matyti iš 14 paveikslo, VVG išsilavinimas labiau įvairuoja negu VMG. Didžiąją dalį respondentų sudaro aukštąjį išsilavinimą turintys vyrai. Likusioji dalis turi aukštesnįjį ir

profesinį išsilavinimą. Pažymėtina, kad VVG ir VMG didžiąją dalį tiriamųjų sudaro aukštąjį išsilavinimą įgiję žmonės, tačiau būtent VMG dominavo aukštasis išsilavinimas, kas gali turėti įtakos didesniai VMG žodyno dydžiui.

VVG taip pat buvo klausta apie tiriamųjų išsilavinimo sritį. Šie rezultatai apibendrinti 15 paveiksle.

15 pav. VVG išsilavinimo sritys

Iš 15 paveikslo akivaizdu, kad didžiąją dalį respondentų grupės sudaro vyrai, turintys technologijų srities išsilavinimą, o mažiausią – humanitarinį ir socialinį išsilavinimą. Taigi kaip matyti, didžiąją dalį šios grupės sudaro technologijų mokslų srities tiriamieji, o VMG – socialinių mokslų srities tiriamosios.

Kaip ir kitų tiriamųjų grupių, VVG taip pat buvo prašoma nurodyti savo darbo sritį (žr. 2 lentelę.).

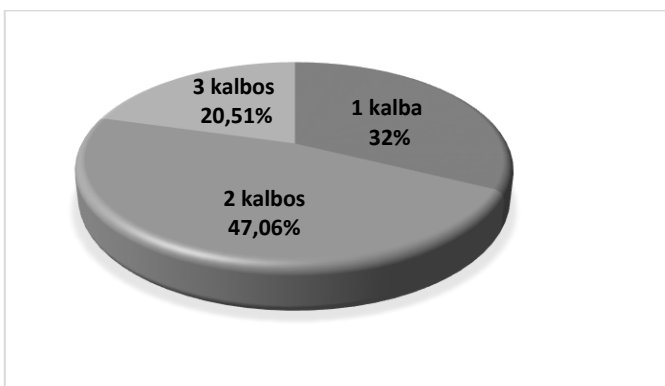
2 Lentelė. VVG darbo sritys

Darbo sritis	Respondentų dalis (%)
Transportas, logistika	26,47
Pramonė, gamyba	14,71
Vadovavimas, verslo valdymas	14,71
Kita	14,71
Inžinerija	11,76
Švietimas	8,82
Informacinės technologijos	5,88

Iš šios lentelės akivaizdu, kad daugiausia VVG tiriamųjų dirba transporto ir logistikos srityje. Pažymėtina, kad VVG ir VMG darbo sritys įvairuoja ir tiriamųjų rezultatai nėra pasiskirstę

tolygiai, todėl tolimesniame tyrime gali būti sudėtinga lyginti šių grupių žodyno dydžio vidurkius pagal darbo sritį.

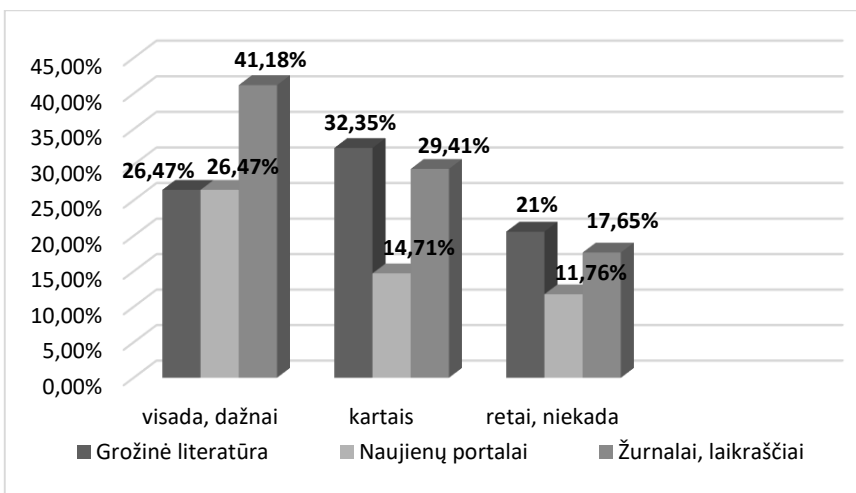
VVG tiriamieji taip pat turėjo pažymėti, kiek svetimųjų kalbų moka (žr. 16 pav.).

16 pav. VVG mokamos svetimšios kalbos

Iš 16 paveikslo matyti, kad į klausimą, kiek svetimųjų kalbų mokama, didžioji dalis respondentų atsakė, kad vieną, kiek mažiau – dvi svetimšias kalbas, kaip ir VMG. Tačiau esminis šių dviejų grupių skirtumas yra tas, kad 50 % VMG moka vieną svetimąją kalbą. Todėl galima numatyti, kad VMG žodyno dydis gali būti mažesnis.

Siekiant patikrinti skaitymo įtaką žodyno dydžiui, VVG taip pat buvo paprašyta atsakyti, ką jie skaito lietuviškai savo malonumui (žr. 17 pav.).

17 pav. VVG skaitymas lietuviškai savo malonumui

Iš 17 paveikslo akivaizdu, kad VVG dažnai ar visada skaito lietuviškai savo malonumui žurnalus ir laikraščius. Galima daryti prielaidą, kad VMG žodyno dydis bus didesnis nei VVG, kadangi didesnė VMG dalis skaito dažnai ar visada grožinę literatūrą (plačiau žr. 2.1.2.1 sk.).

Pažymėtina, kad palyginus šiuos rezultatus su JVG, akivaizdu, kad VVG skaito dažniau negu JVG (žr. plačiau sk. 2.1.1.2.).

2.1.2.3. VMG ir VVG charakteristikų apibendrinimas

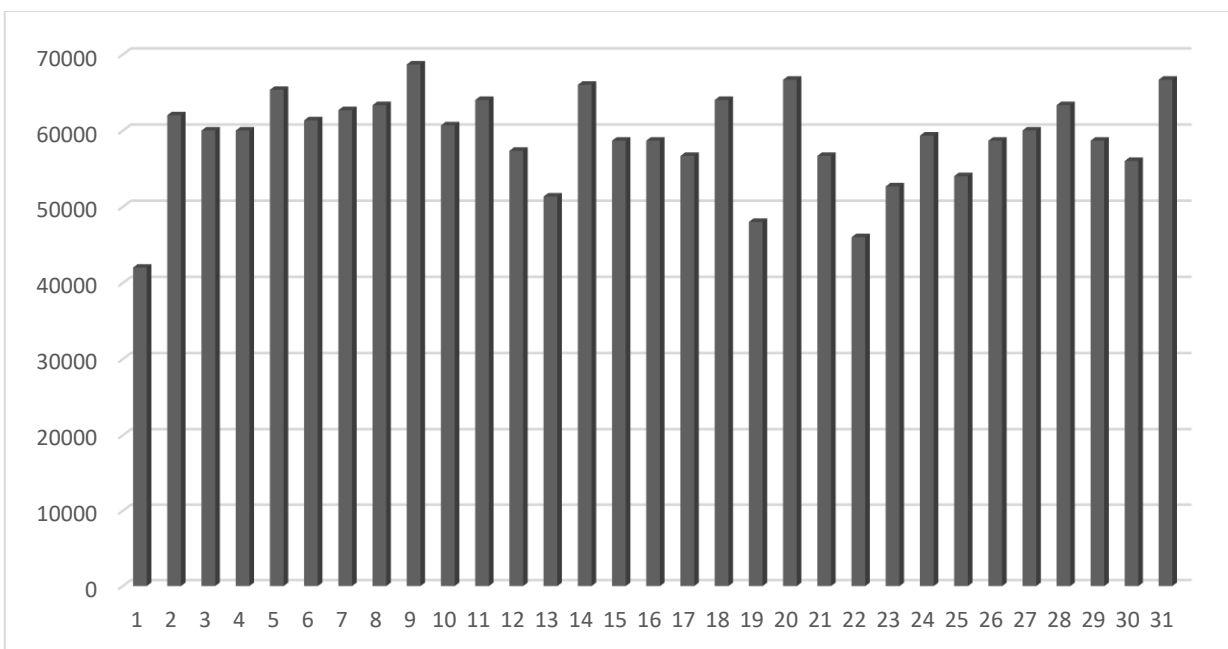
Kaip matyti iš ankstesniuose skyriuose pateiktų paveikslų, VMG ir VVG charakteristika šiek tiek skiriasi. Didžioji dalis abiejų grupių yra įgijusi aukštąjį išsilavinimą. Vadinas, tolimesniame tyrime bus galima pažvelgti, ar aukštesnį laipsnį turinčių tiriamųjų žodyno dydis didesnis nei tų, kurių išsilavinimo laipsnis žemesnis. Taip pat svarbu paminėti, kad išsiskyrė abiejų grupių darbo sritys. Todėl tolimesniame tyrime gali būti sudėtinga lyginti žodyno dydį pagal darbo sritis. Pridurtina, kad didesnė dalis VMG ir VVG moka vieną arba dvi svetimąsias kalbas, o tai gali leisti nustatyti, ar šiose grupėse kelių svetimųjų kalbų mokėjimas gali turėti įtakos gimtosios kalbos žodyno dydžiui. Svarbu aptarti ir skaitymą lietuviškai malonumui. Iš atliktos analizės matyti, kad VMG skaito grožinę literatūrą dažniau ir šios grupės respondencijų, pažymėjusių, kad neskaito ar skaito retai, yra mažiau negu VVG. Iš to galima daryti prielaidą, kad VMG žodyno dydis bus didesnis negu VVG.

2.2. Žodyno dydžio matavimo rezultatai

2.2.1. Jaunesniosios tiriamųjų grupės rezultatai

2.2.1.1. JMG rezultatai

Kaip jau buvo darbe ne kartą minėta, tiriamieji buvo suskirstyti į kelias grupes, kurių žodyno dydis buvo skaičiuojamas atskirai, o vėliau palygintas. Šiame skyriuje aptariami JMG žodyno dydžio rezultatai (žr. 18 pav.).

18 pav. JMG žodyno dydžio rezultatai

Kaip matyti, šioje grupėje buvo 31 respondentė, kurių kiekvienos žodyno dydis yra pavaizduotas 26 paveiksle. Tyrimas atskleidė, kad vidutinis JMG žodyno dydis – 59 040 žodžių, maksimalus žodynas – 68 701, o minimalus – 42 021 žodis. Palyginus Vilkienės ir kt. (2019) tirtus lietuvių mokinių (merginų) žodyno dydžio rezultatus su šio darbo autorės tirtais studentėlių rezultatais, galima matyti, kad šiame darbe aprašomų tiriamųjų ir mokinių žodyno dydžio rezultatai gerokai skiriasi (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Mokinių ir studentėlių žodyno dydžio

	Vidurkis	Maksimalus žodynas	Minimalus žodynas
Mokinės	54 284	63 365	32 016
Studentės	59 040	68 701	42 021

Kaip matyti iš 3 lentelės, mergaičių, kurių amžiaus vidurkis yra apie 17 metų, žodyno dydžio vidurkis yra mažesnis negu studentėlių (amžiaus vidurkis – 22 metai). Palyginus tokius rezultatus galima manyti, kad žodynas per 5 metus paauga maždaug 5 000 žodžių. Pridėtina, kad studentėlių ir mokinių maksimalaus žodyno dydžio skirtumas – 5 336, o minimalaus – 10 005 žodžiai. Maksimalus žodyno dydis rodo, kad per metus išmokstama maždaug 1 000 žodžių, o minimalaus, spėtina, kad pridedama per metus žodynas papildomas apie 2 000

žodžių. Tačiau pabrėžtina, kad žodyno dydis gali didėti netolygiai priklausomai nuo individo, todėl šiuo atveju nebūtų galima daryti tvirtų išvadų.

Siekiant pateikti įžvalgų, ar kurie nors iš sociolingvistinių veiksnių gali turėti didesnės įtakos žodyno dydžiui, gauti žodyno dydžio rezultatai buvo gretinami su apklausos atsakymais. Iš 20 paveikslų akivaizdu, kad JMG žodyno dydis įvairuoja – didžiausio bei mažiausio žodyno dydžio rezultatų skirtumas – 26 680 žodžių. Kadangi skirtumas yra didelis, buvo nuspręsta apžvelgti tris aukščiausius ir tris žemiausius rezultatus pasiekusių tiriamųjų charakteristikas. Maksimalų žodyno dydį pasiekusių JMG tiriamųjų (žr. 26 pav.: 9, 20, 31 tiriamoji) rezultatai atitinkamai 68 701, 66 700 ir 66 700 žodžių. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 22 metai. Maksimalų rezultatą pasiekusių merginų duomenys rodo, kad jos visada arba dažnai skaito grožinę literatūrą, žurnalus ir laikraščius. Viena iš aukščiausius rezultatus pasiekusių tiriamųjų (31) pažymėjo skaitanti savo malonumui akademinę literatūrą. Taip pat dvi tiriamosios (20 ir 31) pažymėjo, kad nedirba, moka tris svetimąsias kalbas. O maskimaliausią JMG žodyno dydį (68 701 žodis), pasiekusi tiriamoji (9) pažymėjo, kad dirba klientų aptarnavimo srityje ir moka dvi svetimąsias kalbas.

Taip pat buvo apžvelgta ir minimaliausius žodyno dydžio rezultatus pasiekusių tiriamųjų charakteristikos. Taigi minimalų žodyno dydį pasiekusių JMG tiriamųjų (žr. 26 pav.: 1, 19, 22 tiriamosios) rezultatai buvo tokie: atitinkamai 42 021, 48 024, 46 023 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 21 metai. Taigi atlikus analizę paaiškėjo, kad tiriamųjų, kurių rezultatai yra minimalūs, grožinę literatūrą, žurnalus ir laikraščius skaito retai arba niekada to nedaro. Pažymėtina, kad dvi respondentės (19 ir 22) atsakė, kad nedirba. Taigi kaip matyti iš šios apžvalgos, galima daryti prielaidą, kad skaitymas savo malonumui turbūt galėtų turėti įtakos, lemiančios skirtumą tarp minimalių ir maksimalių rezultatų, tačiau dar svarbu pabrėžti, kad maksimalius rezultatus pasiekusių tiriamųjų žodyno dydis galbūt yra didesnis dėl to, kad jos yra vyresnės nei minimalius rezultatus pasiekusios tiriamosios. Todėl galima daryti atsargią prielaidą, kad tokiems žodyno dydžio rezultatams įtakos galėjo turėti amžius.

Ieškant atsakymo į klausimą, kas galėjo lemti žodyno dydžio skirtumus, buvo apžvelgti ir kiti sociolingvistiniai veiksniai. Pirmiausia, buvo pastebėtas žodyno dydžio skirtumas tarp dirbančių ir nedirbančių studentų. Analizė atskleidė, kad dirbančių studentų žodyno dydžio vidurkis siekia 59 951, o nedirbančių – 57 933 žodžius, taigi skirtumas – 2 018 žodžių. Vadinas, galima daryti prielaidą, kad jei žmogaus veikla yra plataus spektro (pvz., aptariamu

atveju ir dirbama, ir studijuojama), jo žodynas potencialiai yra didesnis. Kadangi didžioji dalis merginų teigė dirbančios klientų aptarnavimo srityje (65%), šio darbo autorės buvo nuspręsta palyginti klientų aptarnavimo ir kitose srityse dirbančiųjų žodyno dydžius, siekiant patikrinti, ar, pavyzdžiui, klientų aptarnavimo srityje dirbančių merginų žodyno vidurkis skiriasi nuo kitose srityse dirbančių studentų žodyno dydžio. Kaip parodė skaičiavimai, klientų aptarnavimo srityje dirbančių moterų žodyno dydžio vidurkis – 60 897, o kitose darbo srityse (švietimo, administravimo ir žiniasklaidos) dirbančių tiriamųjų – 61 364 žodžiai. Iš šių rezultatų akivaizdu, kad žodyno dydžio vidurkio skirtumas nėra didelis, tačiau į tyrimą įtraukus daugiau respondentų vis dėlto būtų galima tikrinti, ar neišryškėja statistiškai reikšmingų žodyno dydžio skirtumų, susijusių su darbo sfera, nors šiame darbe aprašomo tyrimo atveju nebūtų galima teigti, kad darbo sritis turi reikšmingos įtakos žodyno dydžiui. Tačiau, kaip jau buvo minėta, vis dėlto dirbančių studentų žodyno dydžio vidurkis yra didesnis.

Kaip jau buvo šiame darbe minėta, atliekant tyrimą buvo remiamasi Keuleers'o ir kt. (2015) keliama hipoteze, kad svetimųjų kalbų mokėjimas gali turėti įtakos žodyno dydžiui. Šie mokslininkai teigė, kad didesnio skaičiaus svetimųjų kalbų mokėjimas gali turėti įtakos mažesniai K1 žodyno dydžiui (Keuleers et al. 2015, 1668). Vis dėlto ši tendencija JMG neišryškėjo. Kaip jau aptarta 2.1.1.1. skyriuje, JMG daugiausia sudarė dvi ir tris svetimąsias kalbas mokančios studentės, mažiausia – 4 svetimąsias kalbas mokančios tiriamosios. Palyginus šių grupių žodyno dydžio vidurkius, galima matyti, kad rezultatai skiriasi (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. JMG žodyno dydžio vidurkiai ir mokamų svetimųjų kalbų skaičius

Mokamų svetimųjų kalbų skaičius	1 kalba	2 kalbos	3 kalbos	4 kalbos
Žodyno dydžio vidurkis	52 026	59 719	59 974	58 696

Iš 4 lentelės akivaizdu, kad studentų, mokančių dvi ir tris svetimąsias kalbas, žodyno dydis beveik nesiskiria. Didžiausi skirtumai matomi vieną ir keturias svetimąsias kalbas mokančių respondenčių, tačiau kaip jau minėta, jų buvo mažiausiai. Todėl šiuo atveju nebūtų galima kalbėti apie akivaizdžią svetimųjų kalbų įtaką žodyno dydžiui. Be to, paminėtina, kad šios tiriamosios yra filologės, o tai irgi galėjo turėti įtakos rezultatams.

Remiantis kitų mokslininkų įžvalgomis, kad skaitymas, ypatingai grožinės literatūros ir laikraščių (Milton, Treffers-Daller, 2013), gali turėti įtakos žodyno dydžiui, šio darbo autorės buvo nuspręsta patikrinti, ar galima išvelgti skaitymo malonumui veiksnio įtaką tiriamųjų rezultatams (žr. 5 lentelę).

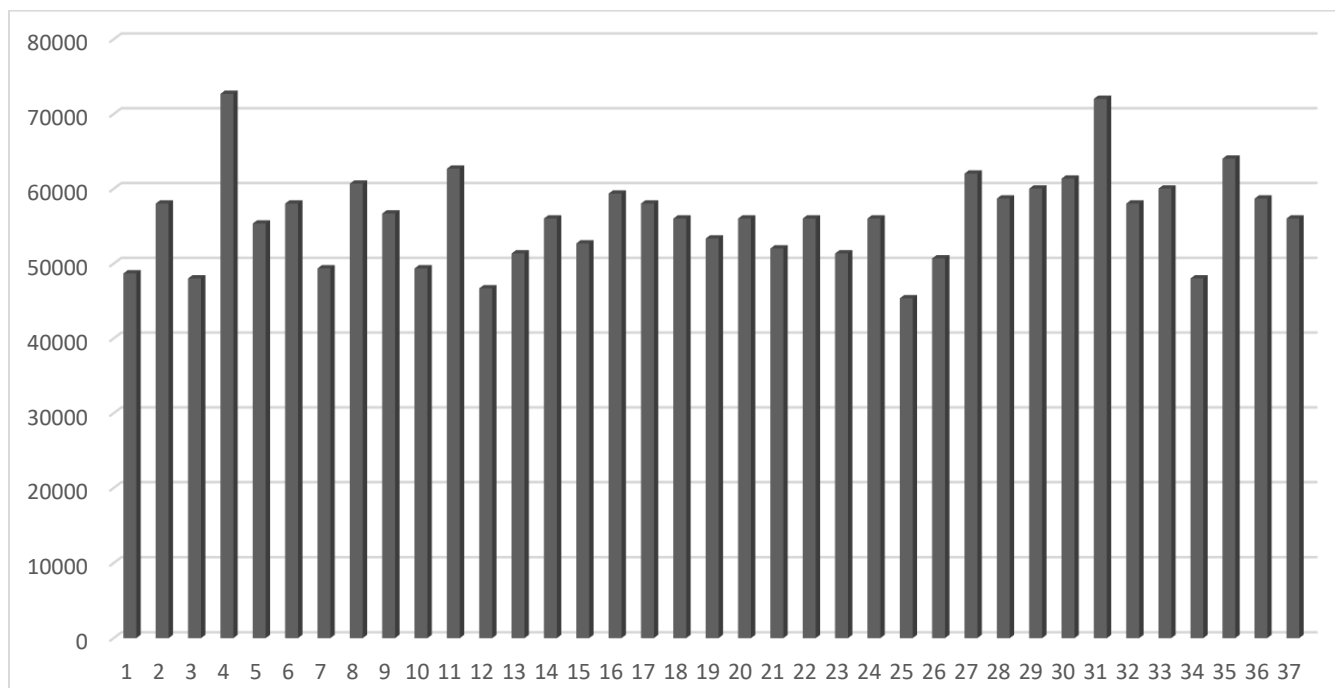
5 lentelė. *JMG žodyno dydžio vidurkis ir skaitymas savo malonumui*

	Visada, dažnai skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Kartais skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Retai skaitančių, niekada to nedarančių žodyno dydžio vidurkis
Grožinė literatūra	60 069	60 863	53 693
Naujienų portalai internete	59 876	57 847	59 363
Žurnalai, laikraščiai	59 496	61 163	57 570

Iš 5 lentelės akivaizdu, kad didžiausi žodyno dydžio vidurkiai yra tų studentų, kurios kartais, visada ar dažnai skaito grožinę ir kitą literatūrą savo malonumui. Taigi šio tyrimo duomenys patvirtina tokių mokslininkų spėjimus. Tačiau nors pastebima tokia tendencija, vis dėlto primintina, kad šiame tyrime dalyvavo palyginti nedidelė grupė respondenčių, todėl, norint patikrinti, ar skaitymas išties koreliuoja su žodyno dydžiu, reikėtų didesnės respondentų imties ir kitokių analizės metodų.

2.2.1.2. JVG rezultatai

Duomenų analizė parodė, kad JVG, kurių iš viso buvo 37, žodyno dydžio rezultatai taip pat įvairuoja (žr. 19 pav.).

19 pav. JVG žodyno dydžio rezultatai

Apskaičiavus tiriamųjų žodyno dydį, paaiškėjo, kad JVG žodyno dydžio vidurkis – 56 208 žodžiai, maksimalus žodynas – 72 703, o minimalus – 45 356 žodžiai. Taip pat šie rezultatai buvo palyginti su Vilkienės ir kt. (2019) gautais septyniolikmečių mokinių rezultatais (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Mokinių ir studentų žodyno dydžio vidurkiai

	Vidurkis	Maksimalus žodynas	Minimalus žodynas
Mokiniai	50 759	64 032	32 016
Studentai	56 208	72 703	45 356

Iš 6 lentelės akivaizdu, kad mokinių žodyno dydžio vidurkis yra mažesnis negu studentų. Apskaičiavus šių dviejų grupių žodyno dydžio vidurkių skirtumus, būtų galima teigti, kad žodynas per 5 metus paauga per 5 400 žodžius, kaip ir merginų atveju. Taip pat rezultatai rodo, kad studentų ir mokinių maksimalaus žodyno dydžio skirtumas – 8 671, o minimalaus – 13 016 žodžių. Maksimalus žodyno dydis rodo, kad maždaug po 1 700 žodžių išmokstama per metus, o minimalus, galima daryti prielaidą, padidėja per metus po 2 600 žodžių. Iš šių rezultatų matyti, kad mokinių (vaikinių) žodyno dydžio vidurkis ir maksimalus žodyno rezultatas yra mažesnis negu

mokinių (merginų). Tačiau pastebėtina, kad studentų (vaikinių) atveju, visi žodyno dydžio rezultatai (t. y. vidurkis, maksimalus ir minimalus žodyno dydis) yra aukštesni negu studentų (plg. sk. 2.2.1.1.: 3 lentelė). Taigi iš rezultatų matyti, kad mokykloje mokinių (vaikinių) žodyno dydis buvo mažesnis negu merginų, tačiau, galima daryti atsargią prielaidą, kad per 5 metus vaikinių žodynas ne tik paauga, bet ir ima lenkti merginų rezultatus. Tačiau pabrėžtina, kad visi individai yra skirtingi ir žodynas taip pat auga nevienodai, todėl šiuo atveju nebūtų galima daryti tvirtų išvadų. Kita vertus, spėtina, kad tokiems rezultatams įtakos galėtų turėti studijos, kaip jau buvo minėta teorinėje dalyje, vienas didžiausių žodyno dydžio šuolių įvyksta studijuojant aukštojoje mokykloje (Keuleers et al. 2015). Be to, toks šuolis gali būti sietinas ne vien su išsilavinimu, bet ir su per studijų metu skaitomos literatūros įtaka (Brybaert et al. 2016, 8).

Iš 21 paveikslu akivaizdu, kad tiriamųjų žodyno dydžio rezultatai varijuoja – aukščiausio bei žemiausio žodyno dydžio rezultatų skirtumas – 27 347 žodžiai. Buvo paanalizuota, kurie sociolingvistiniai veiksniai išskiria JVG 3 maksimalius ir 3 minimalius žodyno dydžio rezultatus surinkusius vaikus. Maksimalų žodyno dydį pasiekusių JVG tiriamųjų (žr. 27 pav.: 4, 31, 35 respondantai) rezultatai atitinkamai 72 703, 72 036, 64 032 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 21 metai. Ryškiausia charakteristika, kuri buvo pastebėta išanalizavus respondentų, pasiekusių maksimalius rezultatus, – naujienų portalų skaitymas dažnai arba visada bei kad ir retas, bet laikraščių ir žurnalų skaitymas. Pridurtina, kad šių studentų atsakymai apie grožinės literatūros skaitymą savo malonumui, išsiskyrė: (4) studentas pažymėjo skaitęs dažnai, (31) – kartais, o (35) – retai. Be to, visi šie trys tiriamieji pažymėjo moką dvi svetimąsias kalbas. Pridurtina tai, kad du šios grupės respondantai (31, 35) pažymėjo, kad nedirba. Tačiau paminėtina ir tai, kad labiausiai išsiskyrė vieno respondento (4), pasiekusio maksimalų žodyno dydį šioje grupėje, atsakymai. Jis teigė, kad dirba švietimo srityje. Šiuo atveju respondento charakteristika išsiskiria labiausiai tuo, kad jo veiklos spektras yra platesnis, t. y. jis ne tik studijuoja, bet ir dirba. Be to, šio respondento darbo sritis nėra tiesiogiai susijusi su jo išsilavinimu. Būtų galima daryti atsargią prielaidą, kad platesnis individo akiratis ir veiklos spektras galėtų daryti poveikį ir žodyno dydžiui. Tačiau, pabrėžtina, kad tai tik atskiras atvejis, o norint daryti tvirtas išvadas, reikėtų atlikti didesnio masto tyrimą.

Tokia pati analizė atlikta ir minimaliausius rezultatus pasiekusių tiriamųjų charakteristikos. Šių tiriamųjų (12, 34, 25) žodyno dydžio rezultatai buvo tokie: atitinkamai 46 690, 48 024, 45 356 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 21 metai. Atlikus analizę paaiškėjo,

kad ryškiausia minimalų rezultatą pasiekusių tiriamųjų charakteristika yra susijusi su skaitymu savo malonumui. Rezultatai parodė, kad tokie tiriamieji skaito grožinę literatūrą ir žurnalus bei laikraščius retai. Pridurtina, kad visų trijų tiriamųjų kalbų mokėjimas išsiskyrė: (12) pažymėjo, kad moka dvi, (34) – tris, o (25) – vieną svetimąją kalbą. Du respondentai (34 ir 25) pažymėjo, kad nedirba. Kaip matyti iš šios analizės, kaip ir JMG atveju, spėtina, kad JVG žodyno dydžiui didžiausios įtakos galėtų turėti retas skaitymas.

Kadangi analizuojant JMG duomenis buvo pastebėtas dirbančiųjų ir nedirbančiųjų merginų žodyno dydžio skirtumas, šio darbo autorės buvo nuspręsta atsakyti į klausimą, ar tokia tendencija vyrauja ir JVG. Analizė atskleidė, kad dirbančiųjų vaikinų žodyno dydžio vidurkis siekia 55 194, o nedirbančiųjų – 58 080 žodžių, taigi dirbančiųjų studentų žodyno dydžio vidurkis yra 2 886 žodžiais mažesnis negu nedirbančiųjų vaikinų. Toks rezultatas yra priešingas tam, kuris gautas JMG atveju. Išanalizavus duomenis, paaiškėjo, kad tiriamųjų, kurie dirba klientų aptarnavimo srityje, žodyno dydžio vidurkis – 54 427 žodžiai, mokslinių tyrimų srityje – 53 860, inžinerijos – 55 551, informacinių technologijų – 52 026, o kitų sričių (švietimas, draudimas ir finansai, skaitmenizavimas) – 57 362 žodžiai. Taigi kaip matyti iš šių rezultatų, žodyno dydžio vidurkių skirtumai pagal darbo sritį nėra dideli, tačiau pastebėtina, kad vis dėlto aukštesnius rezultatus siekia inžinerijos specialistai ir tie, kurie dirba įvairiose kitose srityse, atrodytų, kiek nutolusiose nuo studijuojamų dalykų. Atkreiptinas dėmesys, kad mažiausias žodyno vidurkis yra tų tiriamųjų, kurie susiję su, spėtina, siauromis specializuotomis sritimis – moksliniais tyrimais ir informacinėmis technologijomis. Šiuo atveju galima atsargi prielaida, kad kuo siauresnė veiklos sritis, tuo mažesnis individo žodynas. Kita vertus, kaip jau minėta ankstesniame skyriuje, norint patikrinti, ar darbo srities veiksnys išties veikia, reikėtų apklausti daugiau respondentų.

Kitas sociolingvistinis veiksnys, į kurį buvo atsižvelgiama, – svetimųjų kalbų mokėjimo skaičius. Kaip jau buvo minėta, šioje tiriamųjų grupėje daugiausia buvo vieną ir dvi svetimąsias kalbas mokančių studentų (žr. sk. 2.1.1.2), kiek mažiau tris ir keturias svetimųjų kalbas. Apskaičiavus žodyno dydžių vidurkius pagal svetimųjų kalbų mokėjimą, paaiškėjo, kad rezultatai ganėtinai skiriasi (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. *JVG žodyno dydžio vidurkiai ir mokamos svetimšios kalbos*

Mokamų svetimųjų kalbų skaičius	1 kalba	2 kalbos	3 kalbos	4 kalbos
Žodyno dydžio vidurkis	54 738	58 529	54 560	49 358

Iš 7 lentelės akivaizdu, kad dvi svetimšias kalbas mokančių studentų žodyno dydžio vidurkis yra didžiausias iš visų. Taip pat matyti, kad panašus žodyno dydžio vidurkis yra vieną ir tris svetimšias kalbas mokančių respondentų. Tokie šio darbo rezultatai nepatvirtina Keuleers'o ir jo kolegų (2015) keltos hipotezės, kad kuo didesnis mokamų kalbų skaičius, tuo yra mažesnis K1 žodyno dydis, nei minėtų mokslininkų gautų rezultatų.

Dar vienas sociolingvistinis veiksnys, kurio įtaka žodyno dydžiui buvo tikrinama, – skaitymas savo malonumui (žr. 8 lentelę).

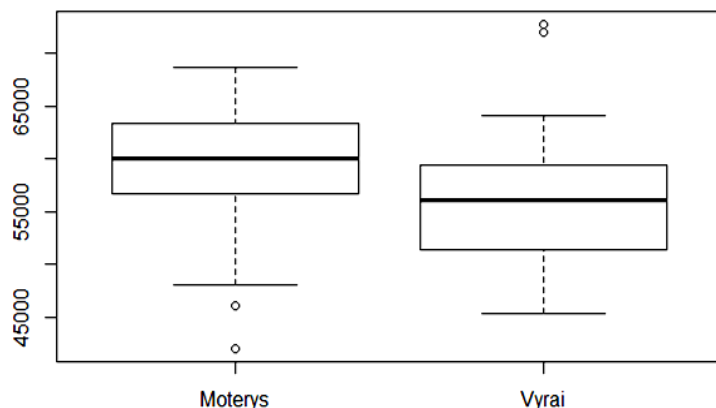
8 lentelė. *JVG žodyno dydis ir skaitymas savo malonumui*

	Visada, dažnai skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Kartais skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Retai, niekada neskaitančių žodyno dydžio vidurkis
Grožinė literatūra	55 694	58 829	55 158
Naujienų portalai internete	55 127	60 697	55 227
Žurnalai, laikraščiai	57 362	54 960	56 550

Iš 8 lentelės akivaizdu, kad JVG žodyno dydžio vidurkiai, nelygu skaitymo savo malonumui dažnumas, įvairuoja. Didžiausias žodyno dydžio vidurkis yra tų tiriamųjų, kurie atsakė, kad kartais skaito naujienų portalus internete, o mažiausias rezultatas tų tiriamųjų, kurie teigė, kad retai skaito ar niekada neskaito kitų šaltinių bei kartais skaito žurnalus ir laikraščius. Tačiau turbūt dėl palyginti nedidelės tiriamųjų grupės aiškios sąsajos tarp JVG žodyno dydžio rezultatų ir skaitymo dažnumo išvelgti negalima.

2.2.1.3. JMG ir JVG rezultatų palyginimas

Jau iš 18 ir 19 paveikslų buvo matyti, kad JMG ir JVG žodyno dydžio rezultatai skiriasi. Tačiau siekta paanalizuoti, ar tie skirtumai yra statistiškai reikšmingi. Pirmiausia duomenys apibendrinti stačiakampėmis diagramomis (žr. 20 pav.).

20 pav. Jaunesniosios moterų ir vyrų grupės žodyno dydžio pasiskirstymas

Iš 20 paveikslo akivaizdu, kad pirmiausia skiriasi abiejų grupių rezultatų mediana: JMG žodyno dydžio mediana – 60 030 žodžiai, o JVG – 56 695 žodžiai, taigi JVG ji yra gerokai žemesnė, o skirtumas tarp abiejų grupių rezultatų medianų – 3 335 žodžiai. Taip pat akivaizdu, kad merginų grupėje buvo dvi respondentės, kurių rezultatai kaip žemiausi išsiskyrė iš visos grupės. O vaikinų grupės aukščiausius rezultatus nulėmė irgi du pavieniai atvejai. Tačiau iš esmės ketvirtas JMG kvartilis yra daug aukščiau negu ketvirtas JVG kvartilis – šis sutampa su JMG trečiuoju kvartiliu. Vadinasi, didesnės merginų dalies rezultatai yra geresni nei vaikinų. Kaip matyti, JMG žodyno dydžio vidurkis (59 040 žodžių) ir mediana yra aukštesni negu JVG (vidurkis – 56 208 žodžiai). Taigi šių dviejų grupių žodyno dydžio vidurkių skirtumo statistinis reikšmingumas buvo patikrintas *Stjudento T-kriterijumi*. Atlikus *T* testą, paaiškėjo, kad vis dėlto jaunesniosios moterų ir vyrų grupės žodyno dydžio vidurkių skirtumas statistiškai nereikšmingas ($p = 0.0648$). Galbūt toks rezultatas nulemtas dviejų JMG respondenčių išskirtinai žemų rezultatų ir dviejų JVG vaikinų itin aukštų rezultatų. Primintina, kad statistinis reikšmingumas, tikrinamas *T* testu, rodo vidurkių skirtumus, o aptariamam atvejui vidurkius veikė būtent tie keli kraštutiniai atvejai.

Analizuojant JMG ir JVG žodyno dydžio testus buvo pastebėta, kad JVG buvo linkusi pažymėti daugiau pseudožodžių. Vidutinis JVG pažymėtų pseudožodžių vidurkis yra apie 4, o

JMG – apie 2 žodžiai. Tai reiškia, kad JVG pažymėjo du kartus daugiau pseudožodžių negu JMG. Tyrimas atskleidė, kad JVG teste pažymėjo daugiausiai 15 pseudožodžių, o JMG – 6 pseudožodžius. Kaip jau buvo minėta 1.5. skyriuje, kaip manoma įvairių mokslininkų, testuojamieji, turintys polinkį pažymėti daugiau pseudožodžių, paprastai abejoja dėl žodžio reikšmės, tačiau vis tiek jį žymi žiną (Meara 1992, 10). Todėl galima teigti, kad iš šių dviejų tiriamųjų grupių JVG buvo labiau linkusi save pervertinti, o tai galėjo lemti didesnę JVG pseudožodžių žymėjimą teste.

Atlikus abiejų grupių duomenų analizę paaiškėjo, kad gauti rezultatai labai įvairuoja atsižvelgiant į darbo veiksnį. Paaiškėjo, kad JMG dirbančiųjų žodyno dydis yra didesnis negu nedirbančiųjų (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. *Žodyno dydžio vidurkis pagal lytį ir darbinę veiklą*

	JVG žodyno dydžio vidurkis	JMG žodyno dydžio vidurkis
Dirba	55 194	59 951
Nedirba	58 080	57 933

Tačiau priešingi rezultatai buvo gauti išanalizavus JVG duomenis – dirbančių vaikinių žodyno dydis mažesnis negu nedirbančių. Kita vertus, pastebima, kad JMG ir JVG nedirbančiųjų žodyno dydžio vidurkių skirtumas yra labai mažas. Paaiškinti tokius rezultatus yra sudėtinga, galima tik numanyti, kad dirbančių merginų žodynas dydis yra didesnis, nes naujų žodžių išmokstama susiduriant su kalba ne tik universitete, skaitant literatūrą, bet ir dirbant įvairesnėse srityse, kur susiduriama su įvairesne leksika. O vaikinai, studijuojantys ir dirbantys siaurose srityse, pavyzdžiui, mokslo ar informacinių technologijų srityse, galbūt susiduria su mažesne žodyno įvairove. Žinoma, reikėtų daugiau duomenų, kad būtų galima daryti tokias tvirtas išvadas.

Kaip jau minėta anksčiau, šiame tyrime skaitymo įtaka žodyno dydžiui yra pastebima. Iš tyrimo rezultatų taip pat matyti, kad JMG skaito savo malonumui dažniau negu JVG. Be to, galima daryti prielaidą, kad studijų metu filologės privalo skaityti labai daug įvairios literatūros, o fizikai galbūt skaito mažiau ir daugiau dirba vien savo profesinėje srityje. Todėl tai galėtų būti viena iš priežasčių, lėmusių didesnę žodyno dydžio vidurkių skirtumą tarp skaitančių dažnai ar visada ir tarp skaitančių retai ar niekada neskaitančių. Kita vertus, galima tik spėlioti, kas turi didesnę įtaką žodyno dydžiui: studijos ar skaitymas savo malonumui.

Taip pat galima sakyti, kad ryškus svetimųjų kalbų mokėjimo poveikis žodyno dydžiui abiejose grupėse nėra pastebimas (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. *JMG ir JVG žodyno dydžio vidurkiai ir svetimųjų kalbos*

	1 svetimoji kalba	2 svetimųjų kalbos	3 svetimųjų kalbos	4 svetimųjų kalbos
JMG	52 026	59 719	59 974	58 696
JVG	54 738	58 529	54 560	49 358

Iš 10 lentelės matyti, kad JMG ir JVG žodyno dydžio vidurkiai pagal mokamų svetimųjų kalbų skaičių skiriasi, bet aiškios tendencijos įvardyti nebūtų įmanoma.

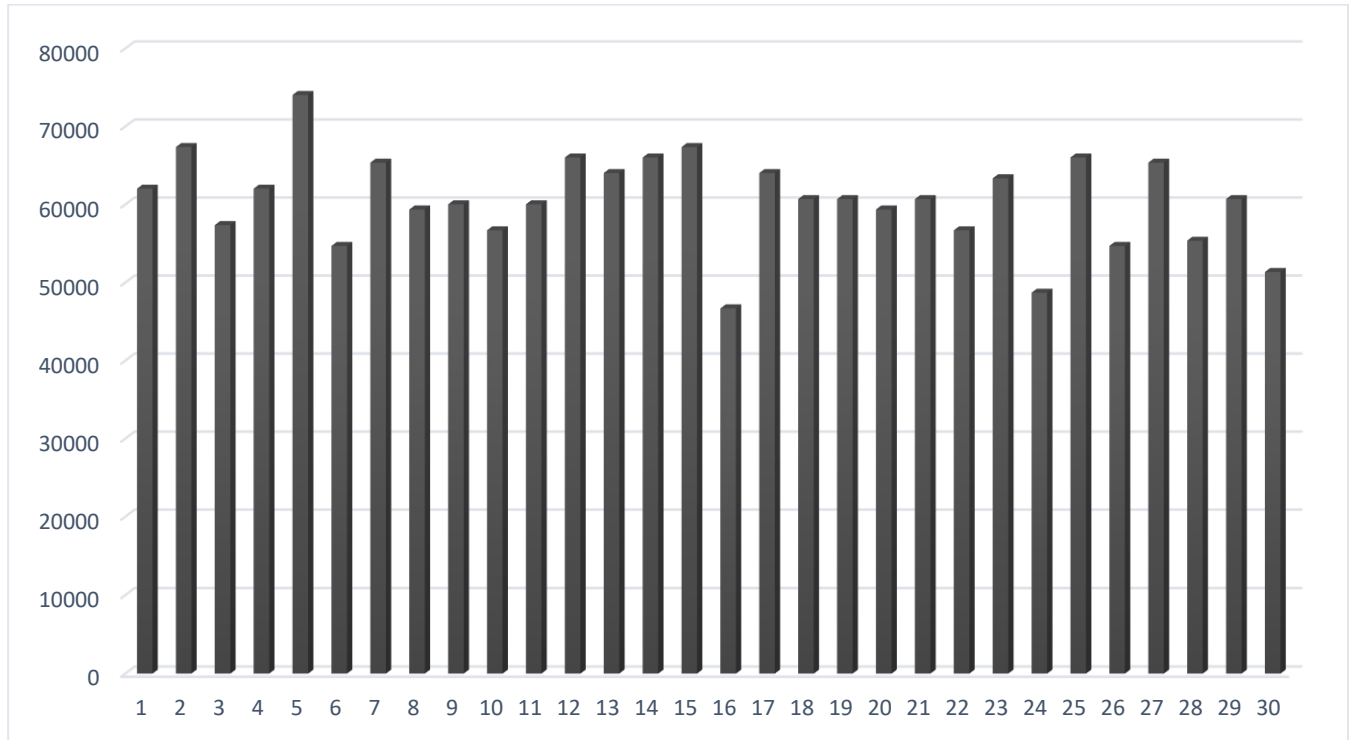
Pridėtina, kad palyginus jaunesniosios grupės rezultatus su kitų šalių tyrėjų analogiškais tyrimais, galima daryti prielaidą, kad skirtingų kalbų gimtakalbių žodyno dydis gali skirtis. Pavyzdžiui, vokiečių atliktas tyrimas atskleidė, kad dvidešimt dvejų metų vokiečių gimtakalbis moka apie 73 000 žodžių (Segbers, Schroeder 2017), JAV dvidešimtmetis gimtakalbis – 42 000 (Brysbaert 2016), o šis tyrimas, kaip jau minėta, rodo, kad dvidešimt dvejų metų gimtakalbis lietuvis moka apie 57 400 žodžių.

Baigiant vis dėlto pasakytina, kad išanalizavus ir palyginus JMG ir JVG duomenis, akivaizdu, kad abiejų grupių charakteristikos skiriasi, todėl norint padaryti tvirtesnes išvadas apie kiekvieno sociolingvistinio veiksnio poveikį žodyno dydžiui, vis dėlto į tyrimą reikėtų įtraukti daugiau respondentų.

2.2.2. Vyresniosios tiriamųjų grupės rezultatai

2.2.2.1. VMG rezultatai

Kaip jau minėta, atskirai analizuoti ir vyresnių moterų grupės rezultatai. Šioje grupėje iš viso buvo 30 moterų. Atlikta analizė parodė, kad šioje tiriamųjų grupėje žodyno dydis taip pat varijuoja (žr. 21 pav.).

21 pav. VMG žodyno dydžio rezultatai

Atlikus skaičiavimus paaiškėjo, kad VMG žodyno dydžio vidurkis – 60 484 žodžiai, maksimalus žodynas – 74 037, o minimalus – 46 690 žodžių. Pažymėtina, kad tiek VMG žodyno dydžio vidurkis, tiek maksimalus bei minimalus žodyno dydis lenkė JMG rezultatus. (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. JMG ir VMG žodyno dydis

	Žodyno dydžio vidurkis	Maksimalus žodynas	Minimalus žodynas
JMG	59 040	68 701	42 021
VMG	60 484	74 037	46 690

Tačiau iš 11 lentelės matyti, kad JMG ir VMG žodyno dydžio vidurkių skirtumas yra nedidelis. Tokį rezultatą galėjo nulemti pavienių respondenčių pasiekti maksimaliausi ir minimaliausi rezultatai. Didžiausias skirtumas matomas tarp maksimalų žodyną pasiekusių respondenčių – 5 336 žodžiai. Minimalų rezultatą pasiekusių abiejų grupių respondenčių žodyno dydžio skirtumas –

4 669 žodžiai. Iš tokių rezultatų būtų galima daryti atsargų spėjimą, kad amžius gali turėti įtakos žodynui, kad žodynas yra kaupiamas visą gyvenimą. Be to, paminėtina, kad didžioji dalis šių respondenčių turi aukštąjį išsilavinimą, o kaip jau minėta, būtent bakalauro ir magistro studijų metu vyksta didžiausias žodyno augimas (Keuleers et al. 2015).

Kadangi VMG respondenčių žodyno dydžiai labai įvairuoja (žr. 23 pav.), kaip ir ankstesniuose skyriuose, šiame skyriuje taip pat buvo nuspręsta apžvelgti tris aukščiausius ir tris žemiausius rezultatus pasiekusių tiriamųjų charakteristikas siekiant išsiaiškinti, kas yra būdinga šioms tiriamosioms. Maksimalų žodyno dydį pasiekusių VMG tiriamųjų (žr. 23 pav.: 2, 5, 25 tiriamosios) rezultatai atitinkamai 67 367, 74 037, 66 033 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 51 metai. Atlikus analizę, paaiškėjo, kad visos trys respondentės turi aukštąjį išsilavinimą: dvi (2, 5) – magistro, viena (25) – bakalauro laipsnį. Be to, abi respondentės magistro laipsnį yra įgijusios fizinių-technologijų mokslų srities, o trečioji – socialinių mokslų srities. Pabrėžtina, kad maksimaliausią žodyno dydį VMG pasiekusi respondentė (5) dirbanti vadovavimo ir verslo valdymo srityje, kita (2) logistikos ir transporto, o dar kita (25) – finansų ir draudimo srityje. Taip pat pažymėtina, kad dvi respondentės (2, 5) paminėjo dažnai skaitančios grožinę literatūrą ir visos trys atsakė dažnai skaitančios naujienų portalus internete.

Kalbant apie minimaliausius žodyno dydžio rezultatus pasiekusias respondentes (žr. 29 pav.: 16, 24, 30) rezultatai atitinkamai 46 690, 48 691, 51 359 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis taip pat 51 metai. Pastebėtina, kad dvi respondentės įgijo aukštąjį bakalauro laipsnį socialinių mokslų srityje bei dirba administravimo ir sekretoriavimo srityje. Trečioji respondentė yra įgijusi vidurinį išsilavinimą. Taip pat dvi respondentės (16, 24) pažymėjo visada skaitančios grožinę literatūrą, bet retai skaitančios laikraščius ir žurnalus. Taigi, kaip matyti iš šių rezultatų, esminis skirtumas tarp šių dviejų grupių yra tas, kad maksimalų žodyno dydį pasiekusios respondentės skaito malonumui dažniau, turi ne žemesnį kaip bakalauro laipsnio išsilavinimą (dvi iš jų – magistro laipsnį), dirba skirtingose srityse, kurios gali būti šiek tiek nutolusios nuo jų išsilavinimo srities. Paminėtina ir tai, kad tačiau dvi minimaliausią žodyno dydžio rezultataus pasiekusios respondentės taip pat turi aukštąjį išsilavinimą (bakalauro laipsnį).

Atliekant tyrimą buvo patikrinta, ar galima įžvelgti žodyno dydžio sąsajų su konkrečiais sociolingvistiniais veiksniais. Pirmiausia pažvelgta, ar VMG žodyno dydžio rezultatai kaip nors susiję su įgytu išsilavinimu. Rezultatai apibendrinti 12 lentelėje.

12 lentelė. VMG žodyno dydžio rezultatai ir išsilavinimas

Išsilavinimas	Magistro laipsnis	Bakalauro laipsnis	Aukštesnysis	Profesinis	Vidurinis
Žodyno dydžio vidurkis	62 888	60 363	58 563	60 697*	51 359*

*Tik viena moteris iš VMG pažymėjo profesinį ir vidurinį išsilavinimą.

Kaip matyti iš 12 lentelės, didžiausias žodyno vidurkis tų tiriamųjų, kurių išsilavinimas aukščiausias (magistro ir bakalauro). Svarbu pabrėžti, kad profesinį išsilavinimą šioje tiriamųjų grupėje pažymėjo tik vienas asmuo, kaip ir vidurinį išsilavinimą, tad gilesnių išvadų daryti negalima. Kaip jau anksčiau buvo minėta, aukštojo išsilavinimo įtaką žodyno dydžiui taip pat buvo pastebėta mokslininkų, tyrusių nyderlandų kalbos gimtakalbius (Keuleers et al., 2015). Taigi, galima daryti išvadą, kad ir šiame darbe aprašomo tyrimo rezultatai patvirtina, kad išsilavinimo veiksnys galėtų daryti įtaką žodyno dydžiui: kuo aukštesnis išsilavinimas, tuo didesnis žodynas. Žinoma, ši įžvalga turėtų būti tikrinama didesnio masto tyrimais ir taikant kitą metodiką.

Atliekant vyresnės grupės tiriamųjų žodyno dydžio analizę, taip pat buvo tikrinama ir tai, ar galima įžvelgti kokių nors žodyno dydžio sąsajų su išsilavinimo sritimi. Kiekviena išsilavinimo sritis yra specifinė, todėl šio darbo autorės buvo daroma prielaida, kad galbūt fizinių-technologijų mokslų srities išsilavinimą turinčių individų žodyno dydis gali būti mažesnis negu, pavyzdžiui, humanitarinių mokslų srities išsilavinimą turinčių asmenų, nes pastarieji galbūt daugiau skaito literatūros bei dirba įvairesnėse srityse. Kadangi didžiąją dalį (60 %) tiriamosios vyresniųjų grupės sudarė socialinių mokslų išsilavinimą turinčios moterys, buvo nuspręsta sujungti fizinių ir technologijos mokslo sričių išsilavinimą įgijusių tiriamųjų rezultatus, ir tada palyginti juos su tiriamųjų įgijusių išsilavinimą socialinių mokslų srityje rezultatais. Taigi analizė atskleidė, kad socialinių mokslų srities išsilavinimą turinti VMG dalis yra sukaupusi vidutiniškai 59 693 žodžių žodyną, o fizinių-technologijos mokslų srities išsilavinimą turinčių moterų žodyno dydžio vidurkis – 63 735 žodžiai. Nors iš rezultatų matyti akivaizdus skirtumas, vis dėlto šiuo atveju negalima daryti tvirtos išvados apie skirtingų sričių išsilavinimą turinčių moterų žodyno dydžio skirtumų reikšmingumą, kadangi fizinių-technologijų mokslų išsilavinimą turėjo tik 30 % šios tiriamosios grupės respondenčių, o tai yra perpus mažiau negu socialinių mokslų tiriamųjų. Tačiau pateikta įžvalga gali būti tikrinama sudarant didesnes tiriamųjų grupes. Žinoma, tokiu atveju galėtų būti kaupiami duomenys ir apie kitų mokslo sričių, pavyzdžiui, menų, gamtos mokslų ir pan., išsilavinimą įgijusių žmonių žodyną.

Be to, į sociolingvistinės apklausos klausimą buvo įtrauktas klausimas, susijęs su tiriamųjų darbo sritimi, norint pažvelgti, ar neišryškėja tam tikros žodyno dydžio tendencijos konkrečioje darbo srityje (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. VMG žodyno dydžio vidurkis ir darbo sritis

Darbo sritis	Žodyno dydžio vidurkis
Vadovavimas, verslo valdymas	74 037
Klientų aptarnavimas	63 698
Valstybės tarnyba	61 586
Kita	61 530
Pramonė, gamyba	60 697
Administravimas, sekretoriavimas	59 363
Finansai, draudimas	58 659

Kaip matyti iš 13 lentelės, labiausiai rezultatas išsiskiria respondentė, kuri dirba vadovavimo ir verslo srityje, jos žodynas yra maksimaliausias visoje VMG. Tačiau pabrėžtina, kad tai tik vienas atskiras atvejis. Mažiausi rezultatai yra tiriamųjų, kurios pažymėjo dirbančios finansų ir draudimo bei administravimo ir sekretoriavimo srityse. Likusių profesinių sričių, išskyrus pramonę ir gamybą, žodyno vidurkiai yra panašūs. Šiuo atveju galima tik spėlioti, kiek tai gali būti susiję, pavyzdžiui, su išsilavinimu, kadangi šių tiriamųjų išsilavinimo sritis yra socialiniai mokslai, todėl tam, kad būtų galima padaryti gilesnių išvadų, į tyrimą reikėtų įtraukti daugiau respondentų. Pastebėtina, kad VMG klientų aptarnavimo srityje dirbančių tiriamųjų žodyno dydis yra 2 800 žodžių didesnis nei JMG. JMG dirbančiųjų šioje srityje žodyno vidurkis – 60 897 žodžiai, taigi skirtumas tarp JMG ir VMG – 2 801 žodis. Taigi iš to būtų galima daryti atsargią prielaidą, kad žodynas su amžiumi paauga.

Taip pat buvo patikrinta, ar skiriasi žodyno dydis pagal respondenčių mokamų svetimųjų kalbų skaičių (žr. 14 lentelę).

14 lentelė. VMG žodyno dydis ir mokamų svetimųjų kalbų skaičius

Mokamų svetimųjų kalbų skaičius	1 kalba	2 kalbos	3 kalbos	4 kalbos
Žodyno dydžio vidurkis	58 758	59 196	64 254	74 037*

*Pažymėjo tik viena moteris

Iš 14 lentelės akivaizdu, kad vienos tiriamosios, mokančios 4 kalbas, žodyno dydis yra didžiausias. Kaip matyti iš šių rezultatų, didžiausias žodyno dydžio vidurkis yra tų tiriamųjų, kurios moka tris svetimąsias kalbas – jų žodyno dydis 6 455 žodžiais didesnis nei tiriamųjų, kurios moka dvi kalbas. Pastebėtina, kad tiriamųjų, kurios moka dvi kalbas, žodyno dydžio vidurkis yra panašus į JMG (plg. analogiško JMG dalies žodyno dydžio vidurkis – 59 719 žodžių), tačiau VMG tiriamųjų, mokančių tris svetimąsias kalbas, žodyno dydžio vidurkis yra 5 677 žodžiais didesnis nei JMG. Iš to būtų galima daryti atsargią prielaidą, kad vis dėlto amžius turi įtakos žodyno augimui – kuo didesnis amžius, tuo didesnis žodynas. Be to, iš 18 lentelės galima išvysti tendenciją, kuri buvo pastebėta ir Keuleers'o ir kt. (2015), kad kuo daugiau svetimųjų kalbų moka individai, tuo didesnis jų žodyno dydis. Kita vertus, kad ši išvalga būtų patvirtinta Lietuvos atveju, reikėtų atlikti išsamesnius tyrimus.

Apie VMG skaitymą savo malonumui pasakytina, kad tiriamųjų žodyno dydis įvairuoja (žr. 15 lentelę).

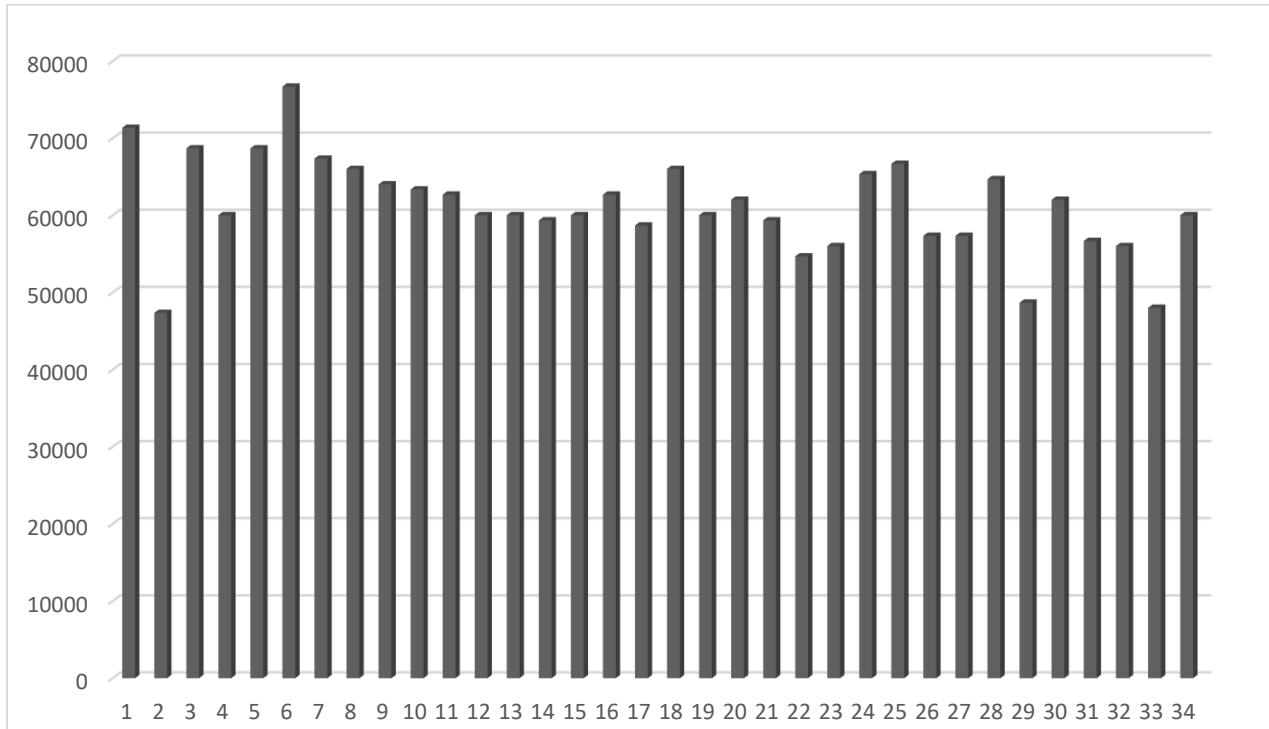
15 lentelė. VMG žodyno dydžio vidurkis ir skaitymas savo malonumui

	Visada, dažnai skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Kartais skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Retai skaitančių, niekada neskaitančių žodyno dydžio vidurkis
Grožinė literatūra	60 648	61 630	53 026
Naujienų portalai internete	61 486	56 695	-
Žurnalai, laikraščiai	60 030	63 031	51 581

Iš 15 lentelės galima pastebėti tendenciją, kad mažiausias žodyno dydis yra tų tiriamųjų, kurios pažymėjo, kad skaito, aptariamam atveju grožinę literatūrą ir žurnalus bei laikraščius, retai ar niekada to nedaro. Pažymėtina, kad didesnis žodyno vidurkis tų tiriamųjų, kurios skaito visada ar dažnai. Pastebėtina, kad panaši tendencija vyrauja ir JMG. Pavyzdžiui, JMG tiriamųjų, skaitančių grožinę literatūrą visada ar dažnai, žodyno vidurkis – 60 069 žodžiai, o tų kurios skaito retai ar niekada – 53 693 žodžiai, taigi šie rezultatai panašūs į VMG. Vadinas, iš to būtų galima daryti prielaidą, kad vis dėlto šiuo atveju svarbų vaidmenį atlieka ne tik amžius, išsilavinimas, bet ir grožinės literatūros skaitymas malonumui.

2.2.2.2. VVG rezultatai

Atskirai atlikta ir VVG analizė, šioje grupėje iš viso buvo 34 vyrai (žr. 22 pav.).

22 pav. VVG žodyno dydžio rezultatai

Apskaičiavus šios grupės tiriamųjų žodyno dydį, paaiškėjo, kad VVG žodyno dydžio vidurkis lygus 61 027 žodžiams, maksimalus žodynas – 76 705, o minimalus – 47 357 žodžiai. Šie žodyno dydžio rezultatai buvo palyginti su JVG rezultatais (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. JVG ir VVG žodyno dydžio rezultatai

	Vidurkis	Maksimalus žodynas	Minimalus žodynas
JVG	56 208	72 703	45 356
VVG	61 027	76 705	47 357

Iš 16 lentelės akivaizdu, kad tiek VMG žodyno dydžio vidurkis, tiek maksimalus bei minimalus žodyno dydis yra aukštesni už JVG. JVG ir VVG žodyno dydžio vidurkio skirtumas – 4 809 žodžiai, maksimalaus žodyno – 4 002, o minimalaus – 2 001 žodžiai. Tokie rezultatai leidžia manyti, kad amžius gali turėti įtakos žodyno dydžiui, kadangi net ir minimaliausias VVG sukauptas žodynas yra didesnis negu JVG.

Siekiant išsiaiškinti, kas yra būdinga trims aukščiausiems ir trims žemiausiems VVG pasiekusiems tiriamiesiems, taip pat buvo paanalizuoti jų žodyno dydžio rezultatų sąsajos su

konkrečiomis sociolingvistinėmis charakteristikomis. Maksimalų žodyno dydį pasiekusių VVG tiriamųjų (žr. 24 pav.: 6, 1 ir 3) rezultatai yra atitinkamai 76 705, 71 369 ir 68 701 žodis. Šių respondentų amžiaus vidurkis – 42 metai. Du tiriamieji (6 ir 3) yra įgiję aukštąjį magistro laipsnį, o dar vienas (1) – daktaro laipsnį. Visi šie tiriamieji turi fizinių-technologijų mokslų srities išsilavinimą. Visi trys respondentai dirba įvairiose srityse, t. y. transporto ir logistikos, švietimo ir inžinerijos. Paminėtina ir tai, kad šie trys tiriamieji kartais skaito grožinę literatūrą malonumui, o du iš jų (6 ir 3) pažymėjo, kad visada ar dažnai skaito naujienų portalus internete. Du tiriamieji (1 ir 3) teigė, kad moka tris svetimąsias kalbas. Iš šios apžvalgos akivaizdu, kad visi trys tiriamieji, pasiekę aukščiausius žodyno dydžio rezultatus, yra įgiję ne žemesnį kaip magistro laipsnį fizinių-technologijų srityje. Taip pat pažymėtina, kad nė vienas iš respondentų nepažymėjo skaitęs retai arba niekada to nedaręs. Šiuo atveju būtų sudėtinga nustatyti, kuris konkretus veiksnys turėjo daugiausia įtakos žodyno dydžiui. Tačiau būtų galima teigti, kad sukaupta įvairi patirtis, įgytas aukštasis išsilavinimas, įvairių kalbų mokėjimas, dažnesnis skaitymas gali tarpusavyje sąveikauti ir turėti įtakos didesniai žodyno dydžiui.

Taip pat buvo patikrintos ir minimaliausias rezultatus pasiekusių tiriamųjų charakteristikos. Taigi minimalų žodyno dydį pasiekusių VVG tiriamųjų (29, 33 ir 2) (žr. 24 pav.) rezultatai buvo tokie: atitinkamai 48 691, 48 024 ir 47 357 žodžiai. Šių tiriamųjų amžiaus vidurkis – 53 metai, taigi, kaip matyti, šios grupės respondentai yra vyresni už maksimalius rezultatus pasiekusius tiriamuosius. Du respondentai (29 ir 33) yra įgiję profesinį išsilavinimą ir dirba pramonės ir gamybos srityje, o dar vienas (2) yra įgijęs daktaro laipsnį fiziniuose moksluose ir dirba mokslininku. Paminėtina, kad šių tiriamųjų skaitymo savo malonumui įpročiai skiriasi, tačiau du iš jų (29, 33) visada ar dažnai skaito naujienų portalus internete, o 29 ir 2 kartais skaito žurnalus ir laikraščius. Pažymėtina, kad šioje minimalų rezultatą pasiekusių tiriamųjų grupėje, kalbų mokėjimas taip pat mažesnis nei maksimalius rezultatus pasiekusiųjų grupėje: du tiriamieji (2, 33) moka dvi, o kitas – vieną svetimąją kalbą. Apibendrinant šių dviejų grupių rezultatus galima matyti, kad minimalius rezultatus pasiekusių tiriamųjų bendra charakteristika skiriasi nuo maksimalius rezultatus pasiekusių tiriamųjų, t. y. jų išsilavinimo laipsnis yra žemesnis, taip pat yra skaitoma rečiau, mokama mažiau kalbų, vadinasi, galima teigti, kad įvairių veiksnių sąveika galėtų turėti įtakos žodyno dydžiui. Tačiau būtina paminėti išskirtinį atvejį, kai minimaliausia rezultatą (47 357 žodžiai) pasiekęs respondentas yra įgijęs daktaro laipsnį, dirba mokslininku, dažnai skaito grožinę literatūrą. Šiuo atveju būtų galima tik spėlioti, kokios konkrečios priežastys

galėjo lemti tokį rezultatą, galbūt galėjo turėti tai, kad šis tiriamasis retai skaito naujienų portalus ir tik kartais žurnalus bei laikraščius, tačiau primintina, kad žodyno dydžio testas buvo parengtas būtent publicistikos tekstų pagrindu. Be to, galbūt jo išsilavinimo ir darbo sritis yra ta pati ir gana siaura.

Taip pat buvo siekta patikrinti, kokio dydžio žodyną sukaupia skirtingo išsilavinimo laipsnio tiriamieji (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. VVG žodyno dydžio vidurkiai ir išsilavinimas

Išsilavinimas	Daktaro laipsnis	Magistro laipsnis	Bakalauro laipsnis	Aukštesnysis	Profesinis
Žodyno dydžio vidurkis	59 363	65 766	60 520	58 483	58 453

Kaip matyti iš 17 lentelės, žodyno dydžio vidurkis priklauso nuo išsilavinimo laipsnio didėjimo, t. y. kuo aukštesnis išsilavinimo laipsnis, tuo didesnis žodyno dydžio vidurkis. Tačiau lentelėje galima matyti, kad daktaro laipsnį turinčių tiriamųjų žodyno dydžio vidurkis nėra aukščiausias. Galima spėti, kad taip yra dėl to, kad, tyrime aptariamam atveju į šią grupę pateko du asmenys, kurių, kaip jau minėta anksčiau, vieno buvo maksimalus, o kito – minimalus žodyno dydis. Pridėtina, kad aukštesniojo ir profesinio išsilavinimo vidurkiai yra praktiškai lygūs, o didesnę atotrūkį galima matyti tarp tiriamųjų, kurie turi bakalauro arba magistro laipsnį. Bakalauro laipsnį turinčių tiriamųjų žodyno dydis yra maždaug 5 000 žodžių mažesnis nei tiriamųjų, turinčių magistro laipsnį. Tačiau siekiant patikrinti išsilavinimo įtaką, reikėtų didesnės tiriamųjų imties taikant kitą metodiką.

Analizuojant VVG žodyno dydžio vidurkį pagal išsilavinimo sritį, kaip ir VMG atveju, šioje tiriamųjų grupėje taip pat buvo sujungti fizinių ir technologijų mokslo sričių žodyno dydžio testo rezultatai. Pridėtina, kad šios srities tiriamųjų iš viso buvo 82 % VVG ir 30% VMG. Analizė atskleidė, kad VVG Fizinį-technologijų mokslų srities tiriamųjų žodyno dydžio vidurkis – 61 773 žodžiai, o VMG – 63 735 žodžiai. Likusius 18 % VVG ir 70 % VMG sudaro socialinį, humanitarinį ir kitų sričių išsilavinimą turintys tiriamieji. Taigi VVG tiriamųjų žodyno dydžio vidurkis – 55 429 žodžiai, o VMG – 59 693 žodžiai. Kaip matyti, iš šių rezultatų išryškėja, kad fizinių-technologijų srities išsilavinimą turinčių tiriamųjų žodyno dydžio vidurkis didesnis nei socialinių ar kitų mokslų. Tačiau pabrėžtina, kad tiriamųjų pasiskirstymas pagal sritis yra labai netolygus ir imtis nėra pakankama, todėl daryti tvirtų išvadų, šiuo atveju nebūtų galima.

Kaip ir VMG, šioje grupėje taip pat buvo patikrinta, kaip kinta žodyno dydžio rezultatai atsižvelgiant į tiriamųjų darbo sritį (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. VVG žodyno dydžio vidurkis ir darbo sritys

Darbo sritis	Žodyno dydžio vidurkis
Inžinerija	61 586
Informacinės technologijos	61 030
Švietimas	59 140
Vadovavimas, verslo valdymas	58 884
Pramonė, gamyba	57 584
Transportas, logistika	57 362
Kita	55 496

Kaip matyti iš 18 lentelės, inžinerijos ir informacinių technologijų srityse dirbančių tiriamųjų žodyno dydis yra labai panašus. Taip pat panašūs rezultatai yra vyrų, dirbančių vadovavimo, verslo valdymo ir švietimo srityje. Tą patį galima matyti ir pramonės, gamybos ir transporto, ir logistikos srityse dirbančiųjų rezultatuose. Taigi tiksliai nustatyti, kas lėmė rezultatus, yra sudėtinga, kadangi tiriamųjų atsakymai pasiskirstė netolygiai ir jų imtis nėra pakankama, kad būtų galima daryti tvirtas išvadas. Kita vertus, paminėtina ir tai, kad dauguma šių tiriamųjų turi fizinių-technologijų mokslų srities išsilavinimą. Be to, palyginus šiuos rezultatus su JVG dirbančiais tiriamaisiais, paaiškėjo, kad JVG respondentų, kurie dirba, pavyzdžiui, inžinerijos srityje, žodyno dydis – 55 551, o informacinių technologijų – 52 026 žodžiai. Iš šių duomenų matyti, kad žodyno dydžio rezultatų skirtumas tarp JVG ir VVG inžinierių – 6 035, o tarp informacinių technologijų srities tiriamųjų – 9 004 žodžiai. Akivaizdu, kad žodyno dydžio skirtumai yra dideli, tačiau primintina, kad abiejų amžiaus grupių tiriamųjų pasiskirstymas pagal darbo sritis taip pat labai įvairuoja. Kita vertus, galima matyti, kad VVG žodynas yra didesnis, vadinasi tam įtakos galėtų turėti amžiaus veiksnys.

Taip pat buvo tikrinta, ar skiriasi žodyno dydis asmenų, kurie moka daugiau ar mažiau svetimųjų kalbų (žr. 19 lentelę).

19 lentelė. *VVG žodyno dydžio vidurkis ir mokamų svetimųjų kalbų skaičius*

Mokamų svetimųjų kalbų skaičius	1 kalba	2 kalbos	3 kalbos
Žodyno dydžio vidurkis	58 938	60 897	64 603

Iš 19 lentelės akivaizdu, kad VVG didžiausią žodyno dydžio vidurkis yra tiriamųjų, mokančių tris svetimąsias kalbas, kiek mažesnis – dvi ir mažiausias – vieną svetimąją kalbą mokančiųjų. Iš šių rezultatų galima pastebėti tendenciją, kuri buvo aptarta jau anksčiau: žodyno dydis didesnis tų tiriamųjų, kurie moka daugiau kalbų. Be to, išvelgtina ir kita tendencija: visi VVG žodyno dydžio vidurkiai, pateikti 24 lentelėje, yra didesni negu JVG (plg. JVG tiriamųjų, kurie moka vieną svetimąją kalbą, žodyno dydžio vidurkis – 54 738 žodžiai, t. y. 4 200 žodžių mažesnis nei VVG, plačiau žr. 10 lentelę). Iš to galima daryti prielaidą, kad VVG aukštesniems žodyno dydžio rezultatams įtakos turėjo amžiaus, išsilavinimo ir kitų veiksnių įtaka.

Kaip visose tiriamųjų grupėse, šioje grupėje taip pat buvo tikrinama, ar skaitymas savo malonumui kaip nors susijęs su žodyno dydžio rezultatais (žr. 20 lentelę).

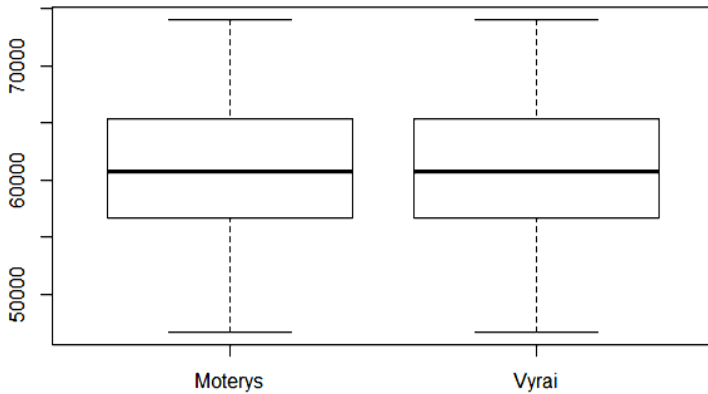
20 lentelė. *VVG žodyno dydžio vidurkis ir skaitymas savo malonumui*

	Visada, dažnai Skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Kartais skaitančių žodyno dydžio vidurkis	Retai skaitančių ar niekada neskaitančių žodyno dydžio vidurkis
Grožinė literatūra	58 904	64 820	58 981
Naujienų portalai internete	60 923	68 034	56 861
Žurnalai, laikraščiai	61 736	59 963	59 918

Kaip matyti iš 20 lentelės, šioje grupėje, kaip ir ankstesnėse tiriamųjų grupėse, žodyno dydžio rezultatai, kaip jie gretinami su atsakymais apie skaitymą savo malonumui, įvairuoja. Pastebėtina, kad mažiausi rezultatai yra tiriamųjų, kurie skaito retai ar niekada to nedaro. Aukščiausius žodyno dydžio vidurkius pasiekė tiriamieji, kurie kartais skaito grožinę literatūrą ir naujienų portalus internete. Galima spėti, kad įvairesnės literatūros, skirtingų šaltinių skaitymas taip pat gali turėti poveikį žodynui. Pridėtina, kad bendrai šie VVG rezultatai yra aukštesni už JVG, tačiau pabrėžtina ir tai, kad JVG polinkis skaityti savo malonumui yra mažesnis negu VVG. Vadinas, iš to galima daryti prielaidą, kad vis dėlto skaitymas, spėtina, kad galėtų turėti įtakos žodyno dydžiui.

2.2.2.3. VMG ir VVG rezultatų palyginimas

Analizuojant šio tyrimo duomenis, taip pat buvo siekiama patikrinti, ar statistiškai reikšmingai skiriasi vyresniosios tiriamųjų grupės žodyno dydis pagal lytį. Atlikus *T* testą, paaiškėjo, kad VMG ir VVG žodyno dydžio vidurkių skirtumas yra statistiškai nereikšmingas ($p = 0.7239$) (žr. 23 pav.).

23 pav. VMG ir VVG žodyno dydžio pasiskirstymas

Iš 23 paveikslo akivaizdu, kad VMG ir VVG žodyno dydžiai beveik nesiskiria. Pirmiausia, beveik nesiskiria abiejų lyčių grupių rezultatų mediana: VMG mediana – 60 697 žodžiai, o VVG – 60 030 žodžių, taigi skirtumas yra mažas – 667 žodžiai. Atkreiptinas dėmesys, kad žodyno dydžio vidurkiai taip pat beveik nesiskiria: VMG – 60 484, o VVG – 61 027 žodžiai. Taip pat pastebėtina, kad maksimalų žodyno dydį vyresnėje tiriamųjų grupėje pasiekė vyrai – 76 705 žodžius, o VMG maksimalus žodyno dydis lygus 74 037 žodžiams. Pridurtina, kad VMG minimalus žodyno dydis yra taip pat panašus į VVG: VMG – 46 690, o VVG – 47 357 žodžiai.

Apibendrinant VMG ir VVG rezultatus, galima išvelgti kelias sociolingvistinių veiksnių ir žodyno dydžio sąsajas. Pirmiausia, buvo pastebėta tendencija, kad išsilavinimo laipsnis gali turėti įtakos žodyno dydžiui (žr. 21 lentelę).

21 lentelė. Žodyno dydis ir išsilavinimas

	Daktaro laipsnis / žodyno vidurkis	Magistro laipsnis/ žodyno vidurkis	Bakalauro laipsnis/ žodyno vidurkis	Aukštesnysis/ žodyno vidurkis	Profesinis išsilavinimas / žodyno vidurkis	Vidurinis išsilavinimas / žodyno vidurkis
VMG	-	62 888	60 363	58 563	60 697*	51 359*
VVG	59 363	65 766	60 520	58 483	58 453	-

* Pažymėjo tik viena moteris

Iš 21 lentelės akivaizdu, kad žodyno dydžio vidurkių rezultatai, atsižvelgiant į išsilavinimo veiksnį, yra labai panašūs abiejose tiriamųjų grupėse. Akcentuotina, kad tiek VMG, tiek VVG, žodyno dydžio vidurkiai kyla priklausomai nuo išsilavinimo laipsnio. Pavyzdžiui, magistro laipsnį turinčių VVG tiriamųjų žodyno dydis yra 5 516 žodžių didesnis negu tiriamųjų, kurie turi bakalauro laipsnį. O tiriamųjų, kurie turi bakalauro laipsnį, žodyno dydis (tiek VMG, tiek VVG) yra didesnis negu tų, kurie turi aukštesnį išsilavinimą. Taigi iš šių duomenų matyti tendencijos, apie kurias kalba Keuleers'as ir kt. (2015): aukštasis išsilavinimas, o taip pat aukštojo išsilavinimo laipsnis turi įtakos žodyno dydžiui ir, be to, vieni didžiausių žodyno dydžio šuolių įvyksta būtent bakalauro ir magistro studijų metais. Todėl šiuo atveju būtų galima daryti prielaidą, kad išsilavinimas turi įtakos žodynui dydžiui, tačiau tam reikėtų atlikti gilesnę analizę su daugiau respondentų.

Be to, išvelgta ir dar viena tendencija vyresniųjų tiriamųjų grupėje. Kaip jau buvo minėta, šiame darbe buvo remtasi Keuleers'as ir jo kolegų (2015) įžvalga, kad kelių svetimųjų kalbų mokėjimas gali turėti teigiamos įtakos žodyno dydžiui. Šiame tyrime ši tendencija buvo pastebėta VMG ir VVG (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. VMG ir VVG žodyno dydžio vidurkiai ir svetimųjų kalbų skaičius

	1 svetimoji kalba / žodyno dydžio vidurkis	2 svetimųjų kalbos / žodyno dydžio vidurkis	3 svetimųjų kalbos / žodyno dydžio vidurkis
VMG	58 758	59 196	65 651
VVG	58 938	60 897	64 603

Iš 22 lentelės akivaizdu, kad VMG ir VVG didžiausias žodyno dydžio vidurkis yra tų tiriamųjų, kurie moka tris svetimąsias kalbas, mažesnis – tų, kurie moka dvi svetimąsias kalbas, o mažiausias tų tiriamųjų, kurie pažymėjo moką vieną svetimąją kalbą. Vadinas, šiame darbe aprašomas vyresniųjų grupės tyrimas atspindi Keuleers'o ir jo kolegų (2015) įžvalgą. Kita vertus, tokia tendencija turėtų būti tikrinama atliekant platesnio masto tyrimą, kadangi minėtų mokslininkų tiriamieji dažniausiai mokėjo giminingas kalbas, tačiau šio tyrimo atvejis yra kitoks – svetimųjų kalbos nėra giminingos su lietuvių kalba.

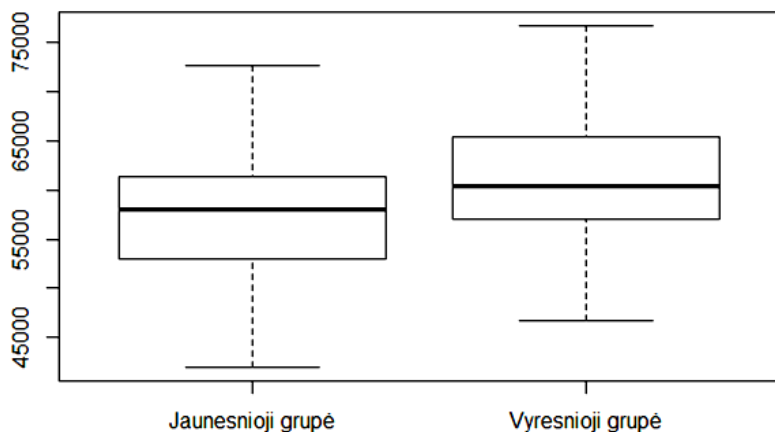
Taip pat šioje tiriamųjų grupėje buvo pastebėta, kad didesnis žodyno dydžio vidurkis yra respondentų, kurie dažniau skaito, o ypač grožinę literatūrą. Kita užfiksuota tendencija yra ta, kad abiejų tiriamųjų grupių respondentų žodyno dydžio vidurkiai mažesni tuo atveju, kai jie skaito

retai ar niekada to nedaro. Iš to galima daryti prielaidą, kad skaitymas gali turėti įtakos žodyno dydžiui.

Taip pat svarbu paminėti, kad šiame skyriuje nebuvo apibendrinti abiejų grupių žodyno dydžio rezultatai pagal darbo sritis, kadangi VMG ir VVG darbo sritys išsiskyrė ir nesutapo. Pažymėtina, kad neįtrauktas ir išsilavinimo srities veiksnys, kadangi abiejų grupių tiriamųjų pasiskirstymas buvo labai netolygus. Taigi atlikus analizę matyti, kad VMG ir VVG žodyno dydžio rezultatai yra praktiškai vienodi. Respondentų pateikti atsakymai į sociolingvistinius klausimus išryškino kelias jau minėtas tendencijas, kurios gali būti tikrinamos toliau norint gauti labiau pagrįstus atsakymus, ar, pavyzdžiui, išsilavinimo, skaitymo, svetimųjų kalbų mokėjimo veiksniai iš tikrųjų koreliuoja su žodyno dydžiu. Be to, pastebėtina, kad aukščiausius žodyno rezultatus pasiekusiems tiriamiesiems yra būdinga visa sociolingvistinių veiksnių kombinacija, t. y. kelių svetimųjų kalbų mokėjimas, aukštasis išsilavinimas, labiau nutolusi nuo išsilavinimo darbo sritis, dažnesnis skaitymas savo malonumui. Iš to galima daryti prielaidą, kad kuo platesnis individo akiratis, kuo įvairesnė veikla, tuo didesnė tikimybė, kad ir žodynas bus didesnis.

2.2.2.4. Jaunesniosios ir vyresniosios grupių rezultatų palyginimas

Remiantis kelių mokslininkų atliktais tyrimais (Keuleers et al. 2015, Brysbaert et al. 2016, Segbers ir Schroeder 2017), kurie atskleidė, kad amžius gali turėti įtakos žodyno dydžiui, t. y. amžiui didėjant, didėja ir žodynas, buvo nuspręsta patikrinti, ar tai būdinga ir lietuvių gimtakalbiams. Atlikus jaunesnių ir vyresnių respondentų grupių žodyno dydžio testų, buvo pastebėti šių grupių žodyno dydžio rezultatų skirtumai (žr. 24 pav.).

24 pav. Jaunesniosios ir vyresniosios grupės žodyno dydžio pasiskirstymas

Iš 24 paveikslo akivaizdu, kad skiriasi abiejų grupių medianos: jaunesniosios grupės (toliau – JG) žodyno dydžio mediana – 58 029 žodžiai, vyresniosios (toliau – VG) – 60 364 žodžiai, taigi skirtumas – 2 335 žodžiai. Taip pat skiriasi ir žodyno dydžio vidurkiai: JG – 57 499 žodžiai, o VG – 60 772 žodžiai. Siekiant nustatyti šio skirtumo statistinį reikšmingumą, buvo atliktas *T* testas ir paaiškėjo, kad šių dviejų grupių žodyno dydžio vidurkis yra statistiškai reikšmingas ($p = 0,002^{***}$). Pridėtina ir tai, kad VG pasiekta minimali ir maksimali riba yra aukštesnė negu JG. Didžiausias JG žodyno dydis lygus 72 703 žodžiams, o VG – 76 705 žodžiams, taigi skirtumas – 4 002 žodžiai. Taip pat mažiausias JG žodyno dydis – 42 021, o VG – 46 690 žodžių, taigi skirtumas – 4 669 žodžiai. Kaip matyti iš žodyno testo rezultatų, VG žodyno dydis yra didesnis negu JG.

Šie rezultatai taip pat buvo palyginti su Vilkienės et al. (2019) atliktu tyrimu su mokiniais (žr. 23 lentelę).

23 lentelė. Žodyno dydis pagal amžių

	Žodyno vidurkis	Maksimaliausias žodynas	Minimaliausias žodynas
Mokiniai (apie 17 m.)	52 799	64 032	32 016
Studentai (apie 22 m.)	57 499	72 703	42 021
Suaugusieji (vidurkis 49 m.)	60 772	76 705	46 690

Iš 23 lentelės akivaizdu, kad žodynas auga su amžiumi. Kaip matyti iš šių duomenų, mokinių ir studentų žodyno dydžio vidurkių skirtumas – 4 700 žodžių, o mokinių ir suaugusiųjų (49 m.) – 7 973 žodžiai. Iš to galima daryti prielaidą, kad vyresniame amžiuje žodyno dydis auga, bet lėčiau. Be to, palyginus šių amžiaus grupių žodyno dydžio vidurkių skirtumus, akivaizdu, kad žodyno dydžio skirtumas yra mažiausias (3 273 žodžiai) tarp abiejų suaugusiųjų grupių (22 ir 49 m.). Žinoma, didžiausias žodyno dydžio skirtumų atotrūkis matomas tarp mokinių ir vyresniosios grupės (49 m.). Tai pat reikėtų turėti omenyje, kad didžioji dalis šių suaugusiųjų tiriamųjų yra išsilavinę, o studentai – mokosi universitete, vadinasi, tai gali turėti įtakos didesniai žodyno dydžiui. Kita vertus, iš šių duomenų išvelgtina tendencija, kad vis dėlto amžius ir per tą laiko tarpą sukaupta patirtis (svetimųjų kalbų mokėjimas, išsilavinimas, darbas tam tikroje srityje ir t. t.) daro poveikį žodynui. Taigi spėtina, kad įvairių sociolingvistinių veiksnių visuma galėtų veikti individo žodyno dydį.

Išvados

Šiame darbe keltas tikslas nustatyti dviejų skirtingų amžiaus grupių gimtakalbių žodyno dydį ir pateikti įžvalgų, ar įtakos žodyno dydžiui gali turėti tam tikri sociolingvistiniai veiksniai. Atlikus tyrimą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Pirmą kartą ištyrus dviejų suaugusių lietuvių gimtakalbių grupių žodyno dydį lyties ir amžiaus atžvilgiu, nustatyta, kad jaunesniosios merginų amžiaus grupės žodyno dydžio vidurkis – 59 000 žodžių, o jaunesniosios vyrų grupės – 56 200 žodžių. Siekiant nustatyti šių dviejų grupių žodyno dydžio vidurkio skirtumo statistinį reikšmingumą, buvo atliktas *T* testas. Nustatyta, kad šių dviejų tiriamųjų grupių žodyno dydžio vidurkis yra statistiškai nereikšmingas lyties atžvilgiu. Atlikus skaičiavimus vyresniojoje amžiaus grupėje, paaiškėjo, kad moterų žodyno dydžio vidurkis – apie 60 400 žodžių, o vyrų – apie 61 000 žodžių. Atlikus *T* testą, nustatyta, kad šių dviejų tiriamųjų grupių žodyno dydžio vidurkis taip pat, kaip ir jaunesniosios grupės, yra statistiškai nereikšmingas lyties atžvilgiu. Iš to galima daryti išvadą, kad suaugusio žmogaus žodyno dydžiui lyties veiksnys įtakos, spėtina, neturi.

2. Ištyrus jaunesniosios ir vyresniosios grupių žodyno dydžio rezultatus amžiaus atžvilgiu, nustatyta, kad jaunesniosios amžiaus grupės (amžiaus vidurkis – 22 metai) žodyno dydžio vidurkis – apie 57 400 žodžių, o vyresniosios grupės (amžiaus vidurkis – 49 metai) – apie 60 700 žodžių. Atlikus *T* testą, nustatyta, kad šių dviejų tiriamųjų grupių žodyno dydžio vidurkis yra statistiškai reikšmingas amžiaus atžvilgiu. Taigi iš to galima išvada, kad suaugusio gimtakalbio lietuvo žodyno dydis didėja su amžiumi.

3. Apskaičiavus tiriamųjų žodyno dydžio rezultatus ir išanalizavus sociolingvistines anketas, vyresniojoje tiriamųjų grupėje buvo pastebėta išsilavinimo veiksnio įtaka žodyno dydžiui. Iš tyrimo išvelgta tendencija (apie kurią taip pat kalbėjo Keuleers'as ir kt. 2015), kad kuo aukštesnis individo išsilavinimo laipsnis, tuo didesnis žodyno dydis. Taigi atlikus šį tyrimą, išvelgtina, kad, pavyzdžiui, magistro laipsnį įgijusių tiriamųjų žodyno dydis didesnis nei tiriamųjų įgijusių bakalauro laipsnį, tačiau tiriamųjų, kurie turi bakalauro laipsnį, žodyno dydis yra didesnis negu tų, kurie turi aukštesnįjį išsilavinimą.

4. Abiejose respondentų amžiaus grupėse buvo pastebėta skaitymo įtaka žodyno dydžiui. Žodyno dydis buvo didesnis tų tiriamųjų, kurie skaito dažnai arba visada (ypač grožinę literatūrą ar publicistiką), tačiau taip pat pastebėta, kad tiriamųjų, kurie skaito retai arba niekada to nedaro, žodyno dydis yra mažesnis. Akcentuotina, kad bendrai jaunesniosios vyrų

grupės polinkis skaityti malonumui dažnai yra mažesnis negu jaunesniosios moterų grupės, todėl tai galėjo turėti įtakos jaunesniosios vyrų grupės tiriamųjų mažesniems žodyno dydžio rezultatams, tačiau neatmetama ir studijų krypties įtaka, kadangi jaunesniosios moterų grupę sudarė tiriamosios studijuojančios filologija, o tai galėjo taip pat turėti įtakos didesniai žodyno dydžiui, kadangi filologės dėl savo studijų, tikėtina, skaito daugiau.

5. Keuleers'o ir kt. (2015) įžvalga, kad kelių svetimųjų kalbų mokėjimas gali turėti įtakos gimtosios kalbos žodyno dydžiui, jaunesniojoje grupėje nepasitvirtino. Tačiau vyresniojoje grupėje išvelgta tendencija, kad kuo daugiau svetimųjų kalbų mokama, tuo didesnis žodyno dydžio vidurkis. Šiose tiriamųjų grupėse didžiausią žodyno dydį atskleidė tiriamieji, mokantys tris, mažesnę – mokantys dvi, o mažiausią – mokantys vieną svetimąją kalbą. Vis dėlto pabrėžtina, kad šiuo atveju tai yra tik įžvalga. Tvirta išvada, kad svetimųjų kalbų įtaka tiesiogiai veikia žodyno dydį, negalima, kadangi tam galėjo turėti įtakos ir kiti veiksniai.

6. Atlikus kokybinę analizę ir palyginus kiekvienos grupės tiriamųjų pasiekusių maksimalius ir minimalius rezultatus, pastebėta tendencija, ypač vyresniojoje grupėje, kad maksimalius žodyno dydžio rezultatus lemia ne vieno kurio nors sociolingvistinio veiksnio įtaka, tačiau įvairių veiksnių visuma, pavyzdžiui, sukaupta įvairi patirtis: įgytas aukštasis išsilavinimas (kuo aukštesnis išsilavinimo laipsnis – tuo didesnis žodyno dydis), įvairių kalbų mokėjimas, dažnesnis skaitymas malonumui, darbas šiek tiek nutolusioje nuo išsilavinimo srities. Spėtina, kad šie veiksniai galėtų tarpusavyje sąveikauti ir turėti įtakos didesniai žodyno dydžiui.

Pridėtina, kad kai kurias iš šių tyrimo išvadų riboja palyginti mažas tiriamųjų skaičius, taip pat vyresniosios grupės heterogeniškumas. Kita vertus, šis tyrimas padėjo nustatyti dviejų amžiaus grupių žodyno dydį, taip pat padėjo išvelgti kai kurių sociolingvistinių veiksnių galimą įtaką žodyno dydžiui. Tačiau šio darbo autorė gerai supranta ir tą tyrimo ribotumą, kad nebuvo atlikta regresinė analizė, kuri būtų pagrindusi įžvalgų pagrįstumą. Tačiau pasakytina, kad ir šio darbo išvados gali būti įdomios ir naudingos mokslininkams, kurie domisi žodyno dydžio tyrimais ir juos atlieka.

Literatūra

Acha, J., Carreiras, M. (2014). *Words & Constructions: Language Complexity in Linguistics and Psychology. A Special Issue of The Mental Lexicon*. Prieiga internetu: <http://www.ehu.es/HEB/vvp-content/uploads/2014/06/Acha&Carreiras.pdf> (žiūrėta 2019.01.20).

Brysbaert, M., Stevens, M., Mander, P. ir Keuleers, E. (2016). *How Many Words Do We Know? Practical Estimates of Vocabulary Size Dependent on Word Definition, the Degree of Language Input and the Participant's Age*. *Frontiers in Psychology*, 7.

Cook, V. (1999). Going beyond the Native Speaker in Language Teaching draft of TESOL Quarterly, 33, 2, 185-209.

Coxhead, A., Nation, P., Slim, D. (2015). *Measuring Vocabulary Size of Native Speakers of English in New Zealand Secondary Schools*. Springer, New Zealand Association for Research in Education.

Davies, A., (2004). *The Native Speaker in Applied Linguistics*. 431 – 451. Iš: *The Handbook of Applied Linguistics*. Ed. Davies A., Elder C. Blackwell Publishing. Prieiga internetu: <http://www.poileasaidh.celtscot.ed.ac.uk/daviesseminar.html> (žiūrėta 2018.11.18).

Eyckmans, J. (2004). *Measuring Receptive Vocabulary Size Reliability and Validity of the Yes/No Vocabulary Test for French-speaking Learners of Dutch*. Utrecht, Netherlands.

Izura, C., Cuetos, F. ir Brysbaert, M. (2014). Lextale-Esp: A test to rapidly and efficiently assess the Spanish vocabulary size. *Psicológica*, 35, 49–66.

Goulden, R., Nation, P., Read, J. (1990). *How large can a receptive vocabulary be?* *Applied Linguistics*. 11 (4), Oxford University Press.

Keuleers, E., Stevens M., Mander, P., Brysbaert, M. (2015). Word knowledge in the crowd: Measuring vocabulary size and word prevalence in a massive online experiment. *The quarterly journal of experimental psychology*. Vol. 68, No. 8, 1665–1692.

Krivickaitė, E., Dabašinskienė, I. (2013). *Lietuvių kalbos fonologijos įsisavinimas: netikrų žodžių kartojimo eksperimentinis tyrimas*. *Kalbos Kultūra*, 86, 237–255.

Laufer, Batia, Goldstein, Zahava, 2004, *Testing vocabulary knowledge: size, strength and computer adaptiveness*, *Language learning*, 54 (3), 399–436.

Lee, J. J. (2005). *The native Speaker: An Achievable Model?* Asian EFL Journal. Vol. 7., No. 2. Prieiga internetu: http://asian-efl-journal.com/June_05_jl.pdf (žiūrėta 2018.11.18).

Lemhöfer, K., ir Broersma, M. (2012). Introducing LexTALE: A quick and valid Lexical Test for Advanced Learners of English. *Behavior Research Methods*, 44 (2), 325–343.

Levshina, N. (2015). *How to do Linguistics with R*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Matthews, H. P. (2007). *Oxford concise dictionary of Linguistics*. Second edition. Oxford University Press.

Meara, P. (1994). The complexities of simple vocabulary tests. Prieiga internetu: <http://www.lognostics.co.uk/vlibrary/meara1994a.pdf>

Milton, J., Treffers-Daller, J. (2013). *Vocabulary size revisited: the link between vocabulary size and academic achievement*. *Applied Linguistics Review*, 4 (1).

Murphy, M. L. (2010). *Lexical Meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nation, P., Beglar, D. (2007). A vocabulary size test. *The language teacher*. JALT Pre-Conference Issue. Vol. 31, No. 7, p. 9–12.

Nation, P. (2012b, October 23). *The Vocabulary Size Test*. Prieiga internetu: <http://www.victoria.ac.nz/lals/about/staff/publications/paul-nation/VocabularySize-Test-information-and-specifications.pdf>

Ramonienė, M. Brazauskienė J. Burneikaitė, N. Daugmaudytė, J. Kontutytė, E. Pribušauskaitė, J. (2012). *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Ramonienė, M. [moksl. red.] (2013) *Miestai ir kalbos II. Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis*. Vilnius: VU leidykla.

Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.

Schoonen, R., Verhallen, M. (2008). *The assessment of deep word knowledge in young first and second language learners*. *Language testing*. 25, p. 211-236.

Shmitt, N. (2010). *Researching Vocabulary. A Vocabulary Research Manual*. University of Nottingham, UK, Palgrave Macmillan.

Segbers, J. ir Schroeder, S. (2017). How many words do children know? A corpus-based estimation of children's total vocabulary size. *Language Testing*, 34 (3), 297–320.

Tavakoli, H. (2012). *A Dictionary of Research Methodology and Statistics in Applied Linguistics*. Iran: Ranhama Press.

Vilkienė, L. (2006). *Lietuvių kalba – gimtoji ir negimtoji – mokykloje. Ar galima suvienodėti?* *Kalbotyra* 56 (3), 156–163.

Vilkienė L., Vilkaitė-Lozdienė, L., Bružaitė-Liseckienė, J. (2019). *Lietuvių kalba Vilniaus lietuviškose, lenkiškose ir rusiškose gimnazijose: mokėjimo kokybė, kalbinės nuostatos ir motyvacija*. Mokslinė studija. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Wolter, B. (2001). *Comparing the L1 and L2 mental lexicon: A depth of individual word knowledge model*. *Studies in Second Language Acquisition*, 23, 41–69.

Summary

The goal of this work is to measure the vocabulary size of an adult native Lithuanian speaker. The purpose of this work is to estimate the size of the vocabulary of 2 adult age groups while providing some insights into whether factors such as age, gender, education, profession, knowledge of foreign languages and reading have any influence on the size of the vocabulary. The material for this study consists of a sociolinguistic survey questionnaire (prepared by the author of this work) and a vocabulary size test (created by Vilkienė and others (2019)). The descriptive statistics, inferential statistics, and qualitative analysis methods were chosen for the analysis. In total 132 participants (who were divided into two age groups) participated in the research. The average age of the younger group is 22. This group consisted of 68 participants: 31 females and 37 males. The average age of the older group is 49. This group consisted of 64 participants: 30 females and 34 males. The aim of the research was also to balance each group regarding the factor of gender. Therefore, each age group included at least 30 females and 30 males. The data of the younger age group was collected at Vilnius University (females from the faculty of Philology and males from the faculty of Physics were asked to participate in the study). The data of the older group was collected using the snowball method.

It has to be underlined that this research is the first to measure the vocabulary size of an adult native speaker. The study showed that the vocabulary size does not differentiate in regards to gender. However, the study revealed that the vocabulary size was affected by age and it may be implied that vocabulary grows with age. Thus, it has been found, that the vocabulary of a native Lithuanian student (mean age is 22) is about 57,000 words, and the vocabulary of a native adult (mean age is 49) is about 60,000 words. The study also revealed that the size of the vocabulary was higher in both age groups for those who read often or daily. In the older group, it can be noted, there is a pattern in regards to education. For example, the higher the level of education, the greater the size of the vocabulary. The same tendency is fixed in regards to the knowledge of foreign languages – the more foreign languages are known, the bigger the vocabulary may be. The study also showed that the size of the vocabulary may be influenced not only by individual factors but also by their totality. In the author's opinion, this study could be interesting for linguists who do research on vocabulary.

Priedai

1 priedas

Jaunesniosios tiriamųjų grupės apklausos medžiaga

Žodyno dydžio tyrimas

Šio tyrimo tikslas – nustatyti suaugusio žmogaus žodyno dydį ir išsiaiškinti, kokie sociolingvistiniai veiksniai (lytis, amžius, išsilavinimas ir pan.) gali turėti įtakos žmogaus žodyno dydžiui. Visi duomenys yra anoniminiai ir bus naudojami rašant magistrinį darbą Vilniaus universiteto Filologijos fakultete. Iš anksto dėkoju!

- Jūsų lytis (apibraukite):**
 - moteris
 - vyras
- Jūsų amžius (įrašykite):**
- Jūsų gimtoji kalba (kalbos) (įrašykite):**
- Kokias kalbas dar mokate?**
 - anglų
 - rusų
 - lenkų
 - vokiečių
 - kita (įrašykite)
- Jūsų studijų programa (įrašykite):**
- Kelinto kurso studentas (-ė) esate? (apibraukite)**
 - 1
 - 2
 - 3
 - 4
- Ką skaitote lietuviškai savo malonumui? (žymėkite (+) visus tinkamus variantus)**

	visada	dažnai	kartais	retai	niekada
a) grožinę literatūrą					
b) naujienų portalus internete (pvz., <i>delfi.lt, lrytas.lt, 15min.lt</i>)					
c) žurnalus, laikraščius					
d) kita (įrašykite):					

8. Koks yra jūsų pomėgis (pomėgiai)? (apibraukite visus tinkamus variantus)

- a) sportas
- b) kelionės
- c) šokiai
- d) maisto gaminimas
- e) piešimas, tapyba
- f) kita (įrašykite)

9. Ar šiuo metu dirbate? (apibraukite) Jeigu taip, žiūrėkite į 10 ir 11 klausimus. Jeigu ne, galite pradėti žodyno dydžio testą.

- a) taip
- b) ne

10. Kokia yra jūsų darbo sritis? (apibraukite)

- a) administravimas, sekretoriavimas
- b) finansai, draudimas
- c) informacinės technologijos
- d) inžinerija
- e) klientų aptarnavimas
- f) pramonė, gamyba
- g) švietimas
- h) transportas, logistika
- i) vadovavimas, verslo vystymas
- j) kita (įrašykite)

11. Kokiomis kalbomis bendraujate darbe? (žymėkite (+) visus tinkamus variantus)

	visada	dažnai	kartais	retai	niekada
a) lietuvių					
b) anglų					
c) rusų					
d) kita (įrašykite):					

2 priedas

Vyresniosios tiriamųjų grupės apklausos medžiaga

Žodyno dydžio tyrimas

Šio tyrimo tikslas – nustatyti suaugusio žmogaus žodyno dydį ir išsiaiškinti, kokie sociolingvistiniai veiksniai (lytis, amžius, išsilavinimas ir pan.) gali turėti įtakos žmogaus žodyno dydžiui. Visi duomenys yra anoniminiai ir bus naudojami rašant magistrinį darbą Vilniaus universiteto Filologijos fakultete. Iš anksto dėkoju!

12. Jūsų lytis (apibraukite):

- c) moteris
- d) vyras

13. Jūsų amžius (įrašykite):

14. Jūsų gimtoji kalba (gimtosios kalbos) (įrašykite):

15. Kokias kalbas dar mokate (apibraukite)?

- f) anglų
- g) rusų
- h) lenkų
- i) vokiečių
- j) kita (įrašykite)

16. Jūsų išsilavinimas (apibraukite):

- a) vidurinis
- b) profesinis
- c) aukštasis (bakalauro laipsnis)
- d) aukštasis (magistro laipsnis)
- e) aukštasis (daktaro laipsnis)
- f) kita (įrašykite)

17. Jūsų išsilavinimo sritis (apibraukite):

- a) humanitariniai mokslai
- b) socialiniai mokslai
- c) fiziniai mokslai
- d) žemės ūkio mokslai
- e) biomedicinos mokslai
- f) technologijos mokslai
- g) menai
- h) kita (įrašykite)

7. Kokia yra jūsų darbo sritis (apibraukite)?

- k) administravimas, sekretoriavimas
- l) finansai, draudimas
- m) informacinė technologija
- n) inžinerija
- o) klientų aptarnavimas
- p) pramonė, gamyba
- q) švietimas
- r) transportas, logistika
- s) vadovavimas, verslo valdymas
- t) kita (įrašykite)

8. Kokiomis kalbomis bendraujate darbe? (žymėkite (+) visus tinkamus variantus)

	visada	dažnai	kartais	retai	niekada
e) lietuvių					
f) anglų					
g) rusų					
h) kita (įrašykite):					

9. Ką skaitote lietuviškai savo malonumui? (žymėkite (+) visus tinkamus variantus)

	visada	dažnai	kartais	retai	niekada
a) grožinę literatūrą					
b) naujienų portalus internete (pvz., delfi.lt, lrytas.lt, 15min.lt)					
c) žurnalus, laikraščius					
d) kita (įrašykite):					

10. Koks yra jūsų pomėgis (pomėgiai) (žymėkite visus tinkamus variantus)?

- g) sportas
- h) kelionės
- i) šokiai
- j) maisto gaminimas
- k) piešimas, tapyba
- l) kita (įrašykite)

Žodyno dydžio testas

Pažymėkite (+), kuriuos iš pateiktų žodžių suprantate. Sąraše yra ir netikrų žodžių. Pažymėję, kad juos suprantate, neteksite taškų.

Pavyzdys:

Daina	+
Trilas	
Pasakojimas	+

Suprantu		Suprantu		Suprantu	
šeškas		hidratuoti		svertas	
nesidalinti		transplantantas		oleandras	
saugykla		mobilus		antaplykstė	
interferuoti		persivesti		laryti	
kurselis		atributas		valdymas	
trigralis		teršėjas		skivytas	
riedėjimas		pasturėlis		stuksėjimas	
įpareigojančiai		mavotis		strumokšlėtas	
nesišaipyti		įsidrąsinti		antodis	
nusunkti		nupirtėti		nesitaikyti	
suslumas		limbinis		nokykla	
sirpti		niūksoti		neslipinėtas	
pastuksenti		svosti		mantarėžis	

nedrausmingai		neprognuozuotumas		įstabilumas	
magrinėti		bartėjas		kraptamas	
vargdienis		pasivėryti		atvibruoti	
pastatykla		apkėnuoti		išsinykėti	
linijiskumas		neindividualus		neviškus	
dosumas		reitinginis		severizacija	
parišti		fibrininis		atrišimas	
laupiti		įrėminti		bešvankioti	
dvidešimtinis		litogeniniai		nešiuolaikinis	
hominidas		papilinis		chimeriškas	
Suprantu		Suprantu		Suprantu	
fobinis		sukepti		atsivertėlė	
vakuumuotas		analfabetizmas		atkeisti	
prasmėninkas		retinolis		raupas	
angažuotis		metimas		apostatas	
neracionalus		rekognoskuotė		negnoti	
glikogenolizė		raidelė		užfiksavimas	
kaleidoskopas		iltinis		priplėnuoti	
poetas		kaprėti		merkimas	
įkarštis		redukavimas		išsisukinėjimas	
piliagarnis		kybrikėti		pasikauti	
padrovyti		atvirkščiai		skara	
įmulkus		prisiuostyti		susitvenkti	
šiurkštybė		plaikiškai		triumfinis	

diplomatiškai		hidroenergetika		įsiprasminti	
prasistumdyti		ironizuoti		pramyti	
pasakaitė		nesuneršyti		įrenginėti	
patėvis		tebesniupčioja		apsiplauti	
neaitrus		konsultuoti		neutrininis	
teatsiminti		išdirstymas		neaptarti	
nesiliesti		varsuomenė		neapsvaiginti	
nestrolyti		įsijungti		instaliacija	
nusibalsyti		neplošuoti		stimtis	
sagrė		atspėjamas		nevaliacija	
dilgėlinė		širbas		išvera	
keitimasis		išmiegoti		nebeišvažiuoti	
dostuoti		grėtyti		pavelnis	
vaisėtumas		godoškėti		operuotis	
mabakštėti		filantropiškas		priilsti	
nevirkauti		pasipleštėti		neišsispręsti	
brendimas		įterpinys		negeranoriškai	
netiesa		tarškalas		klerikališkas	
mokautyti		nepasitvorėti		lenktis	
kavinis		balzganas		įšveltinimas	
išstarumas		segidilija		adiklis	
susišvynėti		nejžūlus		batvuras	
skeruotas		teatriškas		retušuotas	
pilksinas		kaitrus		neįvykdymas	

